

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Τὰ διαφεύγοντα τοὺς πολλοὺς, ὑφ' ἑτέρων δ'
εἰρημένα σποράδην ἢ πρὸς ἀναθήμασιν ἢ ψη-
φίσμασιν εὐρημένα παλαιοῖς πεπείραμαι συνα-
γαγεῖν, οὐ τὴν ἄχρηστον ἀθροίζων ἱστορίαν,
ἀλλὰ τὴν πρὸς κατανόησιν ἤθους καὶ τρόπου
παραδιδούς.

Πλουτ. Νικίας 1, 5

Ο ΜΕΝΤΩΡ, Χρονογραφικὸ καὶ Ἱστοριοδιφικὸ Δελτίο τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας,
ἐκδίδεται τὸν Ἀπρίλιο, Ἰούνιο, Ὀκτώβριο καὶ Δεκέμβριο κάθε ἔτους
μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ, ὁ ὁποῖος συντάσσει τὰ ἀνυπόγραφα κείμενα.

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ:

Πρὸς τοὺς Ἐταίρους: 41-42 • Ἡ κληρονομία τοῦ Εὐριπίδη στὸν εὐρωπαϊκὸ πολιτι-
σμό: 43-47 • Πρακτικὸ τῆς Α' Τακτικῆς Γενικῆς Συνέλευσης τῆς 11 Μαΐου 2014: 48-
71 • Τὸ ἔργο τῆς Διευθύνσεως Ἐθνικοῦ Ἀρχείου Μνημείων τοῦ Ὑπουργείου Πολι-
τισμοῦ (1993-2006): 72-99.

Ἐκδοτικὴ φροντίδα Ἐλευθερίας Κονδυλάκη Κόντου

ISSN 1105-7181

© Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, Πανεπιστημίου 22, 106 72 Ἀθήναι

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟ ΕΒΔΟΜΟ • ΤΕΥΧΟΣ 108 • ΙΟΥΝΙΟΣ 2014

Πρὸς τοὺς Ἐταίρους

Ἡ οἰκονομικὴ κρίση πού πλήττει ὅλους σχεδὸν τοὺς Ἕλληνες, ἀποτέλεσμα ἀστόχων ἀλλὰ σκοπίμων πολιτικῶν ἐνεργειῶν, ἔχει ἐπηρεάσει ἰσχυρῶς καὶ τὴν Ἐταιρεία. Ὅμως, ὅπως θὰ διαπιστώσαν οἱ ἐταῖροι, τὸ ἔργο της κατὰ τὸ 2013, ἀνασκαφές, δημοσιεύσεις, μαθήματα τῆς Σχολῆς τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης, πλουτισμὸς τῆς Βιβλιοθήκης ἀπὸ ἀγορές ἀλλὰ καὶ ἀπὸ σημαντικότητες προσφορές, τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν ἀειμνήστων Σπύρου Ἰακωβίδη, Μανούσου Μανούσακα καὶ Ἄννας Μαραβᾶ Χατζηνικολάου καὶ τοῦ Ἀρχείου μὲ ἔγγραφα τοῦ ἀειμνήστου Σπυρίδωνος Μαρινάτου καὶ τοῦ συντάκτου τοῦ παρόντος εἶναι δείγματα συνέχισης τῆς παράδοσης πού διατηρεῖ ἐπιστημονικῶς ἀκμαία τὴν Ἐταιρεία.

Γνωρίζω ὅτι ἀρκετοὶ ἐταῖροι ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ ἐνισχύσουν τὴν Ἐταιρεία ἢ νὰ ἐπηρεάσουν πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸν πρόσωπα, ὥστε νὰ βοηθηθεῖ στὸ ἔργο της καὶ τὴ συνέχιση τῆς μοναδικῆς πρὸς τὸν τόπο προσφορᾶς της. Καθημερινῶς βλέπουμε στὶς ἐφημερίδες καὶ τὴν τηλεόραση ὅτι δίδονται ἀπὸ τράπεζες, ἰδρύματα, ἰδιῶτες σημαντικὰ χρηματικὰ ποσὰ γιὰ ἐφήμερες καὶ

χωρίς σημασία έκδηλώσεις οι οποίες δὲν ἀφήνουν οὔτε ἀνάμνηση οὔτε ἴχνη. Ἡ Ἐταιρεία ἐπὶ 177 χρόνια προσφέρει τὸ ἔργο της προίκα καὶ ἀμιοθὶ καὶ συνεχίζει τὴ μόνιμη προσπάθειά της ἢ ὅποια εἶναι, ὅπως ἔγραφε ὁ Πιπτάκης γιὰ τὸν ἑαυτό του «ἢ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης διάδοσις παντὸς Ἑλληνικοῦ γράμματος χάριν τῆς Ἑλληνικῆς εὐκλείας».

Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ Ἐταιρεία σπάνια καὶ μὲ δυσκολία ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖο ἐπὶ χρόνια τώρα, μὲ τὴν ἐξάιρεση τῆς μερικῆς χρηματοδότησης τῆς ἔκδοσης τῶν χρηστηριῶν ἐλασμάτων τῆς Δωδώνης, τὴν ἀγνοεῖ ὅπως καὶ τὸ ἔργο της. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει μὲ πλουσίους ἰδιωτικούς ὀργανισμούς. Καταλήγουμε ἔτσι στὴ διαπίστωση τοῦ Στεφάνου Ἀθ. Κουμανοῦδη τοῦ 1880: «Φαίνεται μὲν παράδοξον, ἀλλὰ δὲν εἶναι καθ' ἡμᾶς καὶ ἀνεξήγητον τὸ ἐκ πάντων τῶν κοινωφελῶν τῆς Ἑλλάδος ἰδρυμάτων μόνη ἡ Ἐταιρεία ἡμῶν ἔχει τὴν ἀζηλον μοῖραν τοῦ νὰ μὴ δύναται εἰ μὴ σπανιώτατα νὰ προσελκύη εἰς ἑαυτὴν κληροδοτήματα».

Ὁ Κουμανοῦδης γνώριζε τὴν αἰτία ἀλλὰ δὲν τὴν εἶπε. Οἱ Ἕλληνες ἐλάχιστα ἐνδιαφέρονται γιὰ τὰ μνημεῖα καὶ τὴν παράδοση ἢ ὅποια δὲν διασώθηκε ἀπὸ τὸ 1833 καὶ δῶθε. Κατέχει τοὺς Ἕλληνες τὸ σύμπλεγμα τοῦ νὰ μὴ ὑπερῆσουν ἀπὸ τοὺς λοιποὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης καὶ νὰ γίνουν ὅμοιοι μ' αὐτούς. Κύρια ἀποδειξη ἢ ἀγωνία τῆς τυχὸν ἐξόδου ἀπὸ τὴν Ε.Ε. ἢ ἡ ἐγκατάλειψη τοῦ εὐρώ. Στὴν ἀρχαιολογία τὸ σύμπλεγμα εἶναι περισσότερο ἐντονο διότι ἡ ἀφομοίωση τῆς χώρας ἀπὸ τὴν ἀπρόσωπη εὐρωπαϊκὴ οἰκονομικὴ αὐτοκρατορία δημιούργησε νέο τύπο ἀρχαιολόγου-τεχνικοῦ, ὅπως οἱ χειριστὲς τῶν σημερινῶν ἱατρικῶν ἢ ηλεκτρονικῶν μηχανημάτων. Εἶναι γιατροὶ ἀλλὰ δὲν τοὺς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιμετωπίσουν καὶ νὰ φροντίσουν ἱατρικὰ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀσθενεῖς. Οὔτε νὰ τοὺς ἀκροαστοῦν δὲν μποροῦν.

Ἡ παραβολὴ μου ἐξηγεῖ καὶ τὴ διαπίστωση τοῦ Κουμανοῦδη καὶ τὴ σημερινὴ ἀντιμέτωπιση τῆς Ἐταιρείας ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ τοὺς πλουσίους φιλότεχνους καὶ φιλόαρχαιους. Ἡ Ἐταιρεία ἀνήκει σὲ ἄλλη ἐποχὴ στὴν ὅποια ἡ ἀρχαιολογία δὲν ἦταν τεχνικὴ ἀλλὰ ἀνθρωπισμὸς (οὐμανισμὸς).

Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Ἀνάμεσα στὶς ἐκδηλώσεις πὺ ἐγίναν στὴν Ἑταιρεία κατὰ τὸ 2013 ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον εἶχε ἡ ὁμιλία τοῦ ἐπιτίμου ἐταίρου μας κ. Βασιλείου Σπ. Μαρκεζίνη μὲ θέμα «Ἡ κληρονομιά τοῦ Εὐριπίδη στὸν σύγχρονο εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ» πὺ ἐγινε στὶς 21 Ὀκτωβρίου.

Ἡ ὁμιλία του αὐτὴ ἦταν ἀπαύγασμα τοῦ πρόσφατου βιβλίου του, «Ἡ κληρονομιά τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τραγωδίας στὸν εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ» (Ἐκδόσεις I. Σιδέρη, Ἀθήνα 2013), τὸ ὁποῖο εἶχα τὴν τιμὴ νὰ προλογίσω. Τὰ θέματα πὺ ἐξετάζει ὁ κ. Μαρκεζίνης στὸ βιβλίο καὶ στὴν ὁμιλία του ἀφοροῦν τὴν κλασικὴ ἐλληνικὴ ἀρχαιότητα τὴν ὁποία, κυρίως, μαζί μὲ τὶς ἄλλες περιόδους τῆς ἱστορίας μας, θεραπεύει ἐπὶ 177 χρόνια ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία. Γιὰ τὴ συνοχὴ τῶν ἰδεῶν δημοσιεύονται ἐδῶ ὁ πρόλογος πὺ μνημόνευσα καὶ ἡ παρουσίαση τοῦ κυρίου Μαρκεζίνη κατὰ τὴν 21 Ὀκτωβρίου 2013. Ἐλπίζω ὅτι θὰ εἶδοῦμε τυπωμένο καὶ τὸ κείμενο τῆς ὁμιλίας του σὲ προσεχὴ συλλογὴ κειμένων του. Τὰ τελευταῖα χρόνια ἐξ αἰτίας τοῦ μηχανιστικοῦ πνεύματος πὺ ἔχει ἐπικρατήσῃ ἔχουν σχεδὸν πάψει νὰ ἀκούγονται ὁμιλίες πὺ νὰ μποροῦν νὰ χρησιμεύσουν ὡς ὑπόδειγμα γιὰ τοὺς νεώτερους στὴ δημόσια ἔκθεση καὶ ἀνάπτυξη τῶν ἰδεῶν. Δὲν πιστεύω ὅτι θὰ ἐπανέλθουμε ποτὲ στὸν 4ο π.Χ. αἰῶνα ἀλλὰ καὶ ὁ 19ος καὶ ὁ 20ὸς μᾶς χάρισαν λόγους καὶ ὁμιλίες πὺ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι πρότυπα πνευματικοῦ ἠθους, ρητορικῆς τέχνης καὶ καλλιπείας.

Β.Χ.Π.

«Ὁ Βασίλης Μαρκεζίνης ἔζησε τὶς δύο πρῶτες δεκαετίες τῆς ζωῆς του στὴν Ἑλλάδα πὺ τὸν ὄπλισαν μὲ ἔντονες πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐμπειρίες. Ἡ κατόπιν ζωὴ του ὑπῆρξε μία καρποφόρα ἀκαδημαϊκὴ πορεία μελέτης τῶν πνευματικῶν ζητημάτων καὶ τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν προβλημά-

των. Τὸ βιβλίον ποὺ ἔχω τὴν τιμὴ νὰ προλογίζω ἀποκαλύπτει τὸν πνευματικὸ πλοῦτον ποὺ ἀπόκτησε καὶ κυρίως τὴν ὀριμότητα τῆς δευτέρας περιόδου τῆς ζωῆς του. Ἴσως ἂν εἶχε ζήσει ὅλον τὸν βίον του στὴν Ἑλλάδα τὸ βιβλίον του νὰ εἶχε ἄλλο τίτλον καὶ περιεχόμενον: «Ἡ κληρονομία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τραγωδίας στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸ 1821».

Ἡ ἰδέα αὐτὴ μοῦ φαίνεται φυσικὴ. Τὰ προβλήματα, κυρίως ὕλικὰ καὶ ψυχικὰ τῶν ἀνθρώπων μὲ τοὺς ὁποίους ἐρχόμενον σὲ συνάφεια ἐξ αἰτίας τῶν καθηκόντων μου τὰ ἔβλεπα καὶ τὰ βλέπω τὴ στιγμὴ τῆς δημιουργίας τους. Τὸ ἴδιον καὶ τοὺς ἀρχαίους· τοὺς διαβάζω, ὡς σημερινούς ποὺ ἀρέσκονται σὲ ἀρχαϊκὲς μορφές τῆς γλώσσας καὶ μοῦ ἐρμηνεύουν, πολλὰ φορὲς «μὲ ἀσύγκριτη ἀκρίβεια καὶ ἐνάργεια καὶ σὰν τελειωτικά»¹, τὰ φαινόμενα καὶ πρακτικὰ προβλήματα ποὺ βρίσκονταν μπροστὰ μου καὶ ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπίσω στὴν πράξη, στὸ ἐπίπεδο τοῦ σύγχρονου Ἑλληνα, πολὺ φτωχοῦ καὶ πολὺ πλούσιου, ἀνθρώπων δηλαδὴ ποὺ μοῦ δημιουργοῦσαν διλήμματα.

Ὁ συγγραφέας ἐδῶ ἀνήκει σὲ ἄλλο κύκλον, στὴν ὑψηλὴ διανοήση τῆς Ἑδρας, κάπως σπάνια στὴν Ἑλλάδα τὶς τελευταῖες δεκαετίες, πρωταρχικῆς σημασίας γιὰ τὴ διαμόρφωση καὶ τὴν καλλιέργεια τῶν νέων ποὺ μετὰ τὰ χρόνια τῆς μαθητείας τους καταλαμβάνουν τὴ θέση τους μεταξὺ μας καὶ θὰ ὠφελήσουν ἢ θὰ βλάψουν ἢ, ἀκόμη, θὰ ζήσουν ἠθικὰ ἀπαθεῖς. Σ' αὐτοὺς ἀπευθύνεται καὶ τὸ βιβλίον του, γιὰτὶ ἐκεῖνοι ἔχουν τὴν ἀναγκαία προπαιδεῖα, ὀρισμένοι τουλάχιστον, γιὰ νὰ κατανοήσουν τὶς ἰδέες, τὰ συναισθήματα καὶ τὰ πάθη ποὺ κατέστρεφαν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ μακρινοῦ μας κόσμου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ δυναστεύουν καὶ τὸν σημερινὸ ἄνθρωπον. Μεγαλωμένος, ὁ Βασίλης Μαρκεζίνης, σὲ περιβάλλον ὅπου ὁ ἀρχαῖος ἐλληνικὸς πολιτισμὸς εἶχε πραγματικὴ ὑπόσταση, καὶ εὐρωπαϊὸς μὲ τὴν εὐρύτερη ἔννοια, ἀπὸ σπουδὲς καὶ τὸ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μεγαλύτερον

1. Χρῆστος Καροῦζος.

μέρος τῆς ζωῆς του, μπορεῖ νὰ κατανοήσει καὶ νὰ ἐρμηνεύσει καὶ τοὺς δύο πολιτισμούς, τοὺς δύο τρόπους σκέψης καὶ αἰσθησης τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ξεπεράσει τὶς παρεξηγήσεις ποῦ ἀποτελοῦν ἐμμονές γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες, μὲ τὶς προκαταλήψεις καὶ τὴν ἔλλειψη κατανόησης καὶ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος, ποῦ ἂν καὶ γονιμοποιημένο, τὸ εὐρωπαϊκὸ, ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ εἶχε τὴ δική του ἀνάπτυξη, ἀσύγκριτα σημαντικὴ καὶ ἀπλωμένη σὲ πεδία ἀδιανότητα στοὺς ἀρχαίους.

Ἡ Ἑλλάδα στὰ γεωγραφικὰ τῆς ὅρια ὑπῆρξε ἐδῶ καὶ αἰῶνες τόπος πνευματικοῦ διχασμοῦ ποῦ σήμερα παρὰ τὴ μίξη τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴ στενὴ μεταξύ τους ἐπαφὴ στὸν χῶρο καὶ τὸν χρόνο, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει ἔντονος, ὁ διχασμός, σὲ ὅλους μας, κανεὶς δὲν γλυτώνει, ὅσο κι ἂν εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ τὸ πετύχει χάρις στὴν πίστη ἢ τὴν ἀπίστια ποῦ τὸν κατέχει. Τὰ δόγματα ὅμως εἶναι στασιμότης καὶ ἀπάθεια. Ἐξετάζοντας τὰ πράγματα χωρὶς προκατάληψη, ἀπὸ τὴν ἀρχή, μπορεῖς νὰ καταλήξεις σὲ ἀπρόσμενα συμπεράσματα ποῦ φωτίζουν τὴ σκέψη.

Πολλὲς φορὲς ἔχω διερωτηθεῖ ἂν ὁ καλύτερος κριτής, ἢ τιμητής, τῶν πράξεών μας εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐκκλησίας ἢ ὁ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Ὁ πρῶτος μὲ θεία ἐξουσιοδότηση μπορεῖ νὰ σὲ ἀπαλλάξει ἀπὸ τὸ ἀμάρτημα· ὁ δεῦτερος θὰ σὲ καταλάβει καλύτερα. Ἰσχύει πάντα ἐκείνη ἡ φράση τῆς μάνας τοῦ Βιζυηνοῦ μετὰ τὴν ἄφεση ἀπὸ τὸν Πατριάρχη τοῦ μεγάλου κρίματός της. Ὁ νομικός, πιστεύω, ἔχει μεγαλύτερη κατανόηση ἀπὸ τὸν ἱερέα. Κι ἐδῶ, στὸ βιβλίο τοῦτο, ὁ συγγραφέας του γνωρίζει τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων γιατί ζεῖ ἀνάμεσά τους. Οἱ τολμηρὲς ἐρμηνεῖες του προϋποθέτουν ἀναγνώστες ποῦ θὰ τὶς κατανοήσουν καὶ θὰ τὶς δεχθοῦν ἢ ὄχι. Ὅπωςδήποτε θὰ τὶς συζητήσουν.

Ἄκουσα τὸν Βασίλη Μαρκεζίνη γιὰ πρώτη φορὰ σὲ νομικὸ - πολιτικὸ λόγο. Ἡ λογικὴ τῶν ἐπιχειρημάτων του, ἄξια τῆς ἀρχαίας, τῆς πρώτης, σοφιστικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ρητορικῆς τοῦ 4ου π.Χ. αἰ. ἐπανέρχεται ἐδῶ ὡς μέθοδος ἔρευνας σὲ ζητήματα ὑψηλὰ καὶ ἀνθρώπινα ποῦ μᾶς ἀπα-

σχολοῦν ἀπὸ τ' ἀρχαῖα χρόνια ἕως σήμερα ἔστω καὶ ἂν ἔχουν γίνει σύμβολα καὶ ἰνδάλματα τῆς Τέχνης.»

«Ἡ ὁμιλία πού θὰ ἀκούσουμε ἀπὸ τὸν κ. Βασίλη Μαρκεζίνη δὲν ἀφορᾷ τὶς ἀρχαιότητες, ὅπως θὰ ἦταν φυσικὸ ἀφοῦ βρισκόμαστε στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, ἀλλὰ τὶς ιδέες καὶ τὰ συναισθήματα τῶν ἀρχαίων. Οἱ ἀρχαιολόγοι συνήθως ἀσχολούμεθα μὲ τὰ πράγματα, λιγότερο μὲ τὴν ἱστορία καὶ σχεδὸν καθόλου μὲ τὴν προσωπικὴ ζωὴ τῶν ἀρχαίων, δηλαδὴ τὰ αἰσθήματά τους. Χρησιμοποιοῦμε βέβαια τὰ γραπτά τους χωρὶς νὰ ξεφεύγουμε ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς τέχνης μας.

Ἦμουν στὸ Πανεπιστήμιο ὅταν διάβασα στὴν τότε «Ἐκλογὴ» τὴν παρουσίαση ἀπὸ τὸν Γιώργο Σεφέρη τοῦ βιβλίου τοῦ Eric Robertson Dodds, *The Greeks and the Irrational* (οἱ Ἕλληνες καὶ τὸ παράλογο). Ἦταν νωρὶς γιὰ νὰ νιώσω τὴ σημασία τοῦ κειμένου τοῦ Σεφέρη. Διάβασα ἀρκετὰ χρόνια μετὰ ἀφοῦ εἶχα στραφεῖ στὴν ἀρχαιολογία τὸ βιβλίο τοῦ Dodds, καὶ ἀπὸ καιροῦ σὲ καιρὸ ξαναγυρνῶ σ' αὐτὸ περισσότερο ἀπὸ νοσταλγία μιᾶς ἄλλης ἐποχῆς. Ἡ ζωὴ πού ζοῦμε τὰ τελευταῖα χρόνια μᾶς προσφέρει ἀφθονο τὸ παράλογο. Ἀπόψε ὁ ἐταῖρος μας καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Βασίλης Μαρκεζίνης θὰ μοῦ θυμίσει τὶς παραλείψεις μου, δηλαδὴ ὅτι ἄφησα ἔξω ἀπὸ τὶς ἀναγνώσεις μου σημαντικὸ μέρος τῆς γνώσης γιὰ τοὺς ἀρχαίους πού ὁ Dodds συνοψίζει.

Ὁ Βασίλης Μαρκεζίνης εἶχε τὴν τύχη νὰ μνηθεῖ στὴν ἑλληνικὴ γραμματεία κατὰ τρόπο ἀσυνήθιστο ἀλλὰ καὶ προνομιακό. Ἀπὸ τὸν πατέρα του, πού τοῦ δίδαξε καὶ μᾶς δίδαξε ἱστορία, καὶ ὡς πολιτικὸς γνώρισε σὲ βάθος τὴν ἀνθρώπινη φύση. Ὁ ὁμιλητὴς μας δὲν εἶχε τὶς πολιτικὲς ἐμπειρίες τοῦ πατέρα, μᾶς ἔδωσε ὅμως ἀπὸ τὴ πανεπιστημιακὴ νεότητά του, πρὶν ἀπὸ 41 χρόνια, μιὰν ἐξαίρετη πολιτικὴ καὶ ἱστορικὴ διατριβὴ γιὰ τὴ «Θεωρία καὶ πρακτικὴ τῆς διάλυσης τοῦ Κοινοβουλίου»* πού διατηρεῖ ὅλη τῆς τὴν πρωτοτυπία. Ὡς

* «The theory and practice of Dissolution of Parliament» (Cambridge University Press 1972).

καθηγητής μύησε πλήθος νέων στη νομική επιστήμη και τὸ σπουδαιότερο, τὴν ἄσκησε μέσα στὴν κοινωνία σπουδάζοντας ταυτόχρονα τὸ βάθος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς καὶ τὰ πάθη ποὺ τὴν ταλανίζουν.

Ξεκινώντας ὁ Βασίλης Μαρκεζίνης ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν κλασικῶν, τὴν ἀνορθόδοξη τοῦ παρελθόντος, καὶ μὲ τὴ γνώση τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ξαναγυρίζει στοὺς ἀρχαίους σὰν ἐρευνητὴς τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσει ὄχι τὰ πάθη ἀλλὰ τὰ κείμενα ποὺ ἡ φιλολογικὴ ἀντίληψη καὶ οἱ κοινωνικὲς συμβάσεις δὲν ἐπέτρεπαν τὴν κατὰ τὴ γνώμη του σωστὴ ἐρμηνεία τους. Στὴν ἀποψινὴ του ὁμιλία μὲ πολλὴ τόλμη ξεπερνᾷ τοὺς δισταγμοὺς διασήμων φιλόλογων τονίζοντας, ὅπως ὁ Dodds ἀλλὰ ἀναλυτικότερα, «τὴν ὁμοιότητα μεταξὺ τῆς εὐριπίδειας προσέγγισης καὶ τῆς φροῦδικῆς συλλογιστικῆς». Θέμα του κύριο ὁ *Ἰππόλυτος στεφανηφόρος* τοῦ Εὐριπίδη, ἡ ἱστορία τοῦ πάθους τῆς Φαίδρας πρὸς τὸν γιό τοῦ ἄντρα της Θεσέα, τὸν Ἰππόλυτο.

Ἄλλὰ ἡ Φαίδρα καὶ ὁ ἔρωτάς της γιὰ τὸν Ἰππόλυτο εἶναι ἡ ἀφετηρία ἢ τὸ πρόσχημα γιὰ τὴ σύντομη μελέτη τοῦ Εὐριπίδη τοῦ «ποιητῆ τῶν ψυχικὰ πασχόντων», ὅπως ὁ Μαρκεζίνης τὸν χαρακτηρίζει. Ἡ Μήδεια εἶναι ἡ δεῦτερη τραγικὴ ἡρώιδα ποὺ θὰ ἀναλύσει ὁ ὁμιλητὴς μας γιὰ νὰ καταλήξει στὴ θεὰ Ἀφροδίτη, στὴ δημιουργία της, στὶς ιδιότητές της καὶ τὴν ἀπεικόνισή της στὴν ἀρχαία καὶ τὴ νεώτερη τέχνη. Εἶναι τὸ τελευταῖο αὐτὸ τμῆμα τῆς ὁμιλίας ἡ κάθαρση ἀπὸ τὰ πάθη ποὺ θ' ἀκούσουμε καὶ μᾶς τὴν προσφέρει ἡ Τέχνη τῆς ζωγραφικῆς, τὸ χρῶμα μὲ τὸν ἰδεαλισμὸ καὶ τὸν πρῶμο ρομαντισμὸ τῶν μεγάλων δασκάλων. Ξαναγυρίζει ὅμως ὁ Βασίλης Μαρκεζίνης στὴν ἀφετηρία του προτείνοντας ἀνάλυση μερικῶν ἀρχαίων κειμένων καὶ ἀπὸ ἄλλους εἰδικούς, ὅπως οἱ ψυχαναλυτὲς καὶ οἱ ψυχίατροι. Νέο δρόμο λοιπὸν μᾶς δείχνει ἕνας νομικὸς ἐξ ἴσου ἐνδεδειγμένος νομίζω ὅσο καὶ οἱ φιλόλογοι ὅταν ἐρευνᾷς τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ.»

Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, 21 Ὀκτωβρίου 2013

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ Α΄ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ 11 ΜΑΪΟΥ 2014

Στὴν Ἀθήνα σήμερα, Κυριακὴ 11 Μαΐου 2014, ὥρα 10 ἔγινε στὴ μικρὴ αἴθουσα τοῦ μεγάρου τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, Πανεπιστημίου 22, ἡ πρώτη Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν ἐταίρων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους παραβρέθηκαν οἱ ἑξῆς:

1. Βασίλειος Πετράκος, 2. Ντόρα Βασιλικοῦ, 3. Ἑλληάννα Ραυτοπούλου, 4. Ἄννα Παπαδημητρίου Γραμμένου, 5. Μαρία Σταυροπούλου Γάτοη, 6. Παναγιώτης Τσελίκας, 7. Χαρὰ Τζαβέλλα Ενjen 8. Γεωργία Καραμήτρου Μεντεσίδη, 9. Χρῆστος Μπουλώτης, 10. Ντίνα Δελμούζου, 11. Στέλλα Λάββα, 12. Αἰκατερίνη Ἀλεξοπούλου, 13. Ἰωάννα Γιανναροπούλου, 14. Ἀλέξανδρος Καμπίτογλου, 15. Βασίλειος Ἀραβαντινός, 16. Μέλπω Πωλογιώργη, 17. Νικόλαος Πιέρρος, 18. Ἄλκηστις Χωρέμη, 19. Ἐλευθερία Κονδυλάκη, 20. Νάση Μαλαγαρδῆ, 21. Ροδονίκη Ἐτζέογλου, 22. Ἄγγελος Δεληβορριάς, 23. Μαρίνα Λυκιαρδοπούλου, 24. Διονύσιος Μινῶτος, 25. Μαρία Μινῶτου Λαδᾶ, 26. Ἄννα Μπενάκη, 27. Νικόλαος Γκιολές, 28. Ἰωάννης Παπαποστόλου, 29. Πηνελόπη Ἀγαλλοπούλου, 30. Κωνσταντῖνος Καλογερόπουλος, 31. Βασίλειος Σγούτας, 32. Κωνσταντῖνος Παπαδημητρίου, 33. Ἑλένη Κουνουπιώτου Μανωλέσου, 34. Μαρία Γκιώνη 35. Μιλτιάδης Χατζόπουλος, 36. Ἰορδάνης Δημακόπουλος, 37. Χαράλαμπος Κριτζᾶς, 38. Ἰωάννα Δρακωτοῦ Τσιριγώτη, 39. Ἔρση Μπρούσκαρη, 40. Δημήτριος Σκιλάρντι, 41. Στέφανος Ἡμελλος, 42. Ἄγγελος Ζαρκάδας, 43. Μαρία Μπρούσκαρη, 44. Εὐθύμιος Τσιγαρίδας, 45. Μαρίζα Μαρθάρη, 46. Παῦλος Καρβόνης, 47. Μαρία Παντελίδου, 48. Ξένη Ἀραπογιάννη, 49. Χρύσα Μαλτέζου, 50. Ἄννα Μανουηλίδου, 51. Λίλα Μαραγκοῦ, 52. Αἰκατερίνη Δημακοπούλου, 53. Ἑλένη Παπάζογλου, 54. Ἰφιγένεια Δεκουλάκου, 55. Ἡλέκτρα Ἀνδρεάδη, 56. Ἑλένη-Ἄννα Χλέπα, 57. Ἀλέξανδρος Γούναρης, 58. Πάντος Πάντος, 59. Χαράλαμπος Πέννας, 60. Γεώργιος Γαβαλᾶς, 61. Κωνσταντῖνα Καζᾶ, 62. Ἡὸς Τσοῦρτη, 63. Ἀλίκη Μουστάκα, 64. Ἄγγελος Λιάγκουρας, 65. Ἀγγελικὴ Κόκκου, 66. Ἄννα Μιχαηλίδου, 67.

Νικόλαος Χαρκιολάκης, 68. Αικατερίνη Ρωμιοπούλου, 69. Νικόλαος Καλτσάς, 70. Εὐγενία Βικέλα, 71. Πέτρος Καλλιγᾶς, 72. Εὐγενία Γιαννούλη, 73. Ἀλέξανδρος Φυλακτόπουλος, 74. Ἀγγελικὴ Ἀνδρειωμένου, 75. Ἄννα Παπαμιχαήλ Κουτρούμπα, 76. Λευτέρης Πλάτων, 77. Μαρία Μικεδάκη, 78. Φωτεινὴ Ζαφειροπούλου, 79. Ἔβη Τουλούπα, 80. Μαρία Κωνσταντουδάκη Κιτρομηλίδου, 81. Γιούλη Ζουμπούλη, 82. Γεώργιος Βελένης, 83. Γεώργιος Οἰκονομίδης, 84. Ὀρέστης Τσόλας, 85. Παναγιώτης Βοκοτόπουλος, 86. Ἐφη Σαπουναῖ Σακελλαράκη, 87. Φανουρία Δακορόνια, 88. Ἀγγελικὴ Λεμπέση, 89. Δημήτριος Κοζομπόλης, 90. Δημήτριος Κουτρούμπας, 91. Γεώργιος Κορρές.

Πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνέλευσης ἔλαβε τὸν λόγο ἡ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κυρία Ἄννα Μπενάκη Ψαρούδα ἡ ὁποία ἀνακοίνωσε πρὸς τοὺς ἐταίρους τὴν ἔκφραση τῆς λύπης τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου κ. Ἐπαμεινώνδα Σπηλιωτοπούλου, ὁ ὁποῖος ὑποχρεωμένος νὰ παραστεῖ σὲ δίκη τῇ Δευτέρᾳ 12 Μαΐου πρῶι μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ παραστεῖ στὴ Συνέλευση καὶ τὴν ἔκθεση τοῦ Ἔργου τῆς Ἑταιρείας καὶ εὐχεται εἰς τοὺς ἐταίρους καλὴ ἐπιτυχία εἰς τὸ ἔργον τους.

Κατόπιν ἡ κυρία Ἀντιπρόεδρος εἶπε στὴ Συνέλευση ὅτι τὸ Συμβούλιο προτείνει ἐνδεικτικῶς ὡς μέλη τοῦ Προεδρείου τῆς Συνελεύσεως τοὺς ἑξῆς: τὸν κ. Βασίλη Σγουτά ὡς Πρόεδρο, τὴν κυρία Ξένη Ἀραπογιάννη ὡς Ἀντιπρόεδρο, τὴν κυρία Εὐγενία Βικέλα ὡς Πρώτη Γραμματέα καὶ τὸν κ. Κωνσταντῖνο Καλογερόπουλο ὡς Δεύτερο Γραμματέα. Πρότεινε ἐπίσης ὡς ψηφολέκτες τοὺς ἐταίρους κυρίους Γεώργιο Γαβαλᾶ καὶ Παῦλο Καρβώνη.

Ἡ κυρία Ἀντιπρόεδρος προσέθεσε ὅτι ἐὰν κάποιος ἐταῖρος ἔχει νὰ προτείνει κάποια ἄλλη σύνθεση τοῦ Προεδρείου καὶ ἄλλους ψηφολέκτες μπορεῖ νὰ τὸ κάνει. Οὐδεὶς ἐπρότεινε τι. Ἡ κυρία Ἀντιπρόεδρος ἐρώτησε τὴ Συνέλευση ἂν ἐγκρίνει τὴν πρόταση τοῦ Συμβουλίου καὶ ἡ Συνέλευση δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ἐνέκρινε ὁμόφωνα τὸ Προεδρεῖο πού

προτάθηκε ως και τούς ψηφολέκτες. Κατόπιν αὐτοῦ ἡ κυρία Ἀντιπρόεδρος κάλεσε τὸ Προεδρεῖο πὺ ἐξελέγη νὰ καταλάβουν τὶς θέσεις τους.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως κ. Βασίλειος Σγούτας ἐξέφρασε πρὸς τὴ Συνέλευση τὶς εὐχαριστίες του γιὰ τὴν τιμητικὴ ἐκλογή του ὡς και τὶς εὐχαριστίες τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ Προεδρείου καὶ κήρυξε τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ἐκάλεσε τοὺς ἐταίρους ὅπως ἐκλέξουν διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας τὴν Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπεὶα τῆς χρήσεως τοῦ 2014. Ἡ Ἀ Γραμματεὺς ἐκφώνησε τὰ ὀνόματα τῶν παρισταμένων ἐταίρων οἱ ὁποῖοι κατὰ σειράν ἐγγραφῆς προσῆλθαν σὴν ἔδρα τοῦ Προεδρείου καὶ ἐπήφισαν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ψηφοφορίας ὁ Πρόεδρος ἐκάλεσε τοὺς ψηφολέκτες νὰ πάρουν τὴν κάλη καὶ νὰ προβοῦν σὲ καταμέτρηση τῶν ψήφων. Κατόπιν ὁ Πρόεδρος κάλεσε τὸν Γενικὸ Γραμματέα τοῦ Συμβουλίου νὰ ἐκθέσει τὰ πεπραγμένα τοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ 2013.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς εἶπε τὰ ἐξῆς:

«Ὁ ἀπολογισμὸς μου θὰ εἶναι σύντομος καὶ δὲν θὰ ἐπεκταθῶ στὰ γενικότερα οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ πὺ συμβαίνουν στὸν τόπο μας, ἀφοῦ ὅλοι μας τὰ γνωρίζουμε καὶ ὑφιστάμεθα τὶς καταστρεπτικὲς συνέπειές τους γιὰ τὶς ὁποῖες θεωρούμεθα ὑπεύθυνοι. Θὰ ἀρχίσω, ὅπως πάντα, ἀπὸ τοὺς ἐταίρους πὺ χάσαμε τὴ χρονιὰ πὺ πέρασε. Πρῶτος ὁ Μενέλαος Τουρτόγλου (1921-10.2.2013), καθηγητὴς τῆς ἱστορίας τοῦ Δικαίου, ἀκαδημαϊκὸς καὶ παλαιὸς συνεργάτης τῆς Ἐταιρείας καὶ ἀκολούθησαν ὁ Hector William Catling (1924-15.2.2013), καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας, πρῶην Διευθυντὴς τῆς Βρετανικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ ἐπίτιμος ἐταῖρος μας, ὁ Φίλιππος Gauthier (1936-29 Μαρτίου 2013), καθηγητὴς τῆς ἱστορίας, ἐπιγραφικὸς, διάδοχος τοῦ Louis Robert καὶ ἐπίτιμος ἐταῖρος μας, ὁ Λάζαρος Ἐφραϊμογλου (1932-24.4.2013), ἐπιχειρηματίας, Πρόεδρος τοῦ «Ἰδρύματος Μείζονος Ἑλληνισμοῦ», ὁ Σπύρος Ἰακωβίδης (1922-16 Ἰουνίου 2013), καθηγητὴς τῆς προϊστορικῆς ἀρχαιολογίας σὴν Ἀθήνα, σὴ

Γερμανία καὶ στὶς Ἑνωμένες Πολιτεῖες, ἀκαδημαϊκὸς καὶ πολῦτιμος συνεργάτης μας, ἡ Εὐτυχία Κουρκουτίδου Νικολαΐδου (1940-12 Ἰουλίου 2013), Ἐφορος τῶν Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ Διευθύντρια τοῦ Μουσείου Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ Θεσσαλονίκης, ὁ Στυλιανὸς Ἀλεξίου (1921-12 Νοεμβρίου 2013), Γενικὸς Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ καθηγητὴς τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιο Κρήτης καὶ ὁ Nikolaus Himmelmann (1929-19 Δεκεμβρίου 2013), καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας καὶ ἐπίτιμος Σύμβουλος.

Οἱ ἀνασκαφές μας ἦσαν ἀρκετὲς καὶ θὰ τὶς μνημονεύσω μόνον. Διεξοδικῶς καὶ μὲ προβολές θὰ ἀκούσετε γιὰ ὅλες στὶς 12 τὸ μεσημέρι στὴ Μεγάλῃ αἴθουσα. Ἀνασκαφές λοιπὸν καὶ μελέτη ἔγιναν : στὰ Ἀστέρια Γλυφάδας ἀπὸ τὴν κυρία Κωνσταντίνα Καζᾶ, στὸ Τσέπι Μαραθῶνος ἀπὸ τὴν κυρία Μαρία Παντελίδου Γκόφα, στὶς Μυκῆνες ὑπὸ τὴ διεύθυνσή μου μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Σπύρου Ἰακωβίδη μὲ τὴν ἐποπτεία τῶν συνεργατῶν του κυριῶν Kim Shelton καὶ Ἰφιγενείας Τουρναβίτου καὶ τοῦ κ. Χριστοφίλη Μαγγίδη, στὴν Ἴκλαινα Μεσσηνίας ἀπὸ τὸν κ. Μιχάλη Κοσμόπουλο, στὴ Θουρία Μεσσηνίας ἀπὸ τὴν κυρία Ξένη Ἀραπογιάννη, στὴ Μεσσήνη ἀπὸ τὸν κ. Πέτρο Θέμελη, στὸν Ἅγιο Βασίλειο στὸ Ξηροκάμπι Λακωνίας ἀπὸ τὴν κυρία Ἀδαμαντία Βασιλογάμβρου, στὴ Σικυώνα ἀπὸ τὸν κ. Ἰωάννη Λῶλο, στὴ Θήβα ἀπὸ τὸν κ. Βασίλειο Ἀραβαντινὸ, στὸν Θέρμο ἀπὸ τὸν κ. Ἰωάννη Παπαποστόλου, στὸ Ντικιλὶ Τὰς ἀπὸ τὴν κυρία Χάιδω Κουκούλη Χρυσανθάκη καὶ τὸν κ. Pascal Darque, στὸν Ἅγιο Ἀνδρέα Σίφνου ἀπὸ τὴν κυρία Χριστίνα Τελεβάντου, στὸ Βαθὸ Ἀστυπалаίας ἀπὸ τὸν κ. Ἀνδρέα Βλαχόπουλο, στὴ Ζώμινθο Κρήτης ἀπὸ τὴν κυρία Ἐφη Σαπουναῖ Σακελλαράκη καὶ στὴν Κουμάσα Κρήτης ἀπὸ τὸν κ. Διαμαντῆ Παναγιωτόπουλο. Μελέτη εὐρημάτων ἀνασκαφῶν παλαιότερων περιόδων ἔγινε ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξανδρο Μαζαράκη Αἰνιάνα, τὸν κ. Χρῆστο Ντούμα, τὴν κυρία Μαρίζα Μαρθάρη καὶ τὸν κ. Λευτέρη Πλάτωνος.

Ἡ ἐκδοτικὴ δραστηριότητα τῆς Ἐταιρείας ὑπῆρξε μεγάλη καὶ πολὺ σημαντικὴ. Ἐκδόθηκαν τὰ τέσσερα περιοδικά μας, τὸ Ἔργον τοῦ 2012, ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τοῦ

2013, τὰ *Πρακτικά* τοῦ 2010 καὶ τὰ τεύχη 104, 105 καὶ 106 τοῦ *Μέντορος*.

Τὸ τεύχος 105, 217 σελίδων εἶναι ἀφιερωμένο στὸν βίο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Γεωργίου Μυλωνᾶ γιὰ τὴ συμπλήρωση 25 χρόνων ἀπὸ τὸν θάνατό του τὸ 1988. Τὰ τεύχη 104 καὶ 106 περιέχουν κείμενα γιὰ τὸν Σπύρο Ἰακωβίδη. Ὅσοι δὲν τὰ ἔχετε νὰ τὰ ζητήσετε, γιὰτί ὅπως γνωρίζετε ἀπὸ καιρὸ δὲν ταχυδρομοῦνται γιὰ λόγους οἰκονομικούς.

Ἐκδόθηκαν κατὰ τὸ 2013 δύο τόμοι τῆς δημοσίευσης τῶν ἀνασκαφῶν Μυκηνῶν, ἔργα τοῦ Σπύρου Ἰακωβίδη. Ὁ ἕνας ἐπιγράφεται: *Ἡ Νοτιοδυτικὴ Συνοικία* καὶ ὁ δεύτερος: *Ἡ Οἰκία στὶς Πλάκες*.

Τῆς δημοσίευσης τοῦ μινωικοῦ ἱεροῦ Κορυφῆς στὸν Ἅγιο Γεώργιο στὸ Βουνὸ τῶν Κυθήρων ἐκδόθηκαν ὁ πέμπτος τόμος, ἔργο τοῦ Γιάννη Σακελλαράκη μὲ τίτλο *Μινωικὴ λατρεία καὶ νεώτεροι χρόνοι*. Ἐκδόθηκε ἀκόμη καὶ ὁ τρίτος μὲ τίτλο *Τὰ εὐρήματα*, ἔργο τῶν συνεργατῶν τοῦ Γιάννη Σακελλαράκη, Ἄννας Ἀλεξανδροπούλου, Ναταλίας Πούλου Παπαδημητρίου, Ἑλλης Τζαβέλλα, Γιώργου Μπροκαλάκη, Βάσως Πέννα καὶ Κατερίνας Τρανταλίδου.

Ἐνα ἀκόμη τρίτομο ἔργο μὲ συγγραφεῖς τὸν Γιάννη καὶ τὴν Ἐφη Σακελλαράκη ποὺ ἐκδόθηκε τὸ 2013 ἐπιγράφεται *Τὸ Ἰδαῖο Ἄντρο. Ἰερὸ καὶ Μαντεῖο* καὶ εἶναι ἡ συστηματικὴ δημοσίευση τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀρχαιολογικοῦ κέντρου τῆς Κρήτης. Τὴ δαπάνη γιὰ τὶς δημοσιεύσεις τῆς ἀνασκαφῆς τῶν Κυθήρων καὶ τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου κατέβαλε τὸ Ἰδρυμα Ψίχα.

Ἡ πρώτη ἐκτενὴς συστηματικὴ Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας μὲ τίτλο *Πρόχειρον Ἀρχαιολογικόν*, ἔργο τοῦ ὀμιλοῦντος, σὲ δύο τόμους ἐκδόθηκε τὸ 2013 μὲ δαπάνη τῆς δωρεᾶς Δημητρίου Τσάμη.

Τελευταία ἔκδοσή μας κατὰ τὸ 2013 εἶναι ἡ ἔκδοση τῆς δίτομης δημοσίευσης *Τὰ χρηστήρια ἐλάσματα τῆς Δωδώνης*, ἔργο τῶν ἀειμνήστων Σωτήρη Δάκαρη, Ἰουλίας Βοκοτοπούλου καὶ Τάσου Χριστίδη. Τὴ φιλολογικὴ ἐπιμέλεια εἶχε ὁ φιλόλογος κ. Σωτήρης Τσέλικας, τὸ εὐρετήριο συνέταξε ὁ

συνεργάτης μας κ. Γεώργιος Παπαδόπουλος και την έκδοτική επιμέλεια είχε η κυρία Ἡλέκτρα Ἀνδρεάδη. Τὴ δαπάνη τῆς ἔκδοσης κατέβαλαν τὸ ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καὶ τὸ Ἴδρυμα Πέτρου Χάρη. Τὸ Συμβούλιο εὐχαριστεῖ ὅλους ὅσοι βοήθησαν στὴν ὁλοκλήρωση ἐνὸς πολὺ σημαντικοῦ γιὰ τὴν ἐπιστῆμη ἔργου καὶ πιστεύει ὅτι δικαιώθηκαν οἱ κόποι τῶν τριῶν δημιουργῶν του ποὺ δὲν εἶχαν τὴν τύχη νὰ τὸ ἰδοῦν ὁλοκληρωμένο. Ἡ Ἐταιρεία καὶ οἱ συνεργάτες τῆς ἔκαμαν ὅ,τι ἦταν δυνατὸν γιὰ νὰ παρουσιασθεῖ τὸ ἔργο αὐτὸ ἀντάξια τῶν προσδοκιῶν τῶν εἰδικῶν ποὺ ἀπὸ χρόνια τὸ περίμεναν.

Ἡ βιβλιοθήκη μας ποὺ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν καλύτερων ἀρχαιολογικῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Εὐρώπης πλουτίστηκε μὲ 2015 νέους τόμους καὶ βιβλιοδετήθηκαν 274 τόμοι. Ἡ συνολικὴ δαπάνη τῆς λειτουργίας τῆς ἀπορροφᾶ ἓνα πολὺ σημαντικὸ ποσὸν ἀπὸ τὸν προϋπολογισμὸ τῆς Ἐταιρείας ἀλλὰ τὸ ἔργο ποὺ προσφέρει εἶναι μεγάλο. Κατὰ τὸ 2013 τὴ χρησιμοποίησαν σχεδὸν 3.000 μελετητές, γιὰ τὴν ἀκρίβεια 2.955. Τὰ θέματα τῆς Βιβλιοθήκης χειρίζεται ἡ ἐντεταλμένη Σύμβουλος κυρία Ντόρα Βασιλικοῦ.

Στὸν πλουτισμὸ τῆς βιβλιοθήκης συνέβαλαν ἑταῖροι μας μὲ τὴν προσφορὰ βιβλιοθηκῶν. Εὐχαριστίες ἀπευθύνονται πρὸς τὴν κυρία Ἀθηνᾶ Ἰακωβίδη γιὰ τὴν προσφορὰ τῆς μεγάλου μέρους τῶν βιβλίων τοῦ ἀειμνήστου Σπύρου Ἰακωβίδη. Τὰ λοιπὰ βιβλία του δόθηκαν στὸ Κέντρο Ἀρχαιότητος τῆς Ἀκαδημίας τοῦ ὁποῖου ὁ Σπύρος Ἰακωβίδης ἦταν Ἐπίτις ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς του ὡς ἀκαδημαϊκοῦ.

Δεύτερη προσφορὰ ἐγίνε ἀπὸ τὴν κυρία Ἀγνή Κουβελά, τῶν βιβλίων τῆς ἀειμνήστου Ἐφόρου τῶν Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ παλαιότατης ἑταίρου μας Ἄνας Χατζηνικολάου Μαραβᾶ. Τὸ Συμβούλιο θερμῶς εὐχαριστεῖ τὴν κυρία Κουβελά γιὰ τὸ ἔμπρακτο ἐνδιαφέρον τῆς γιὰ τὴν Ἐταιρεία.

Τὸ Ἀρχεῖο πλουτίζεται συνεχῶς μὲ κατάθεση νέου ὑλικοῦ. Ἡ κυρία Ἀθηνᾶ Ἰακωβίδη μᾶς προσέφερε τὸ ἀρχεῖο τοῦ ἀειμνήστου Σπύρου Ἰακωβίδη τὸ ὁποῖο ἤδη κατατάχτηκε καὶ ἡ κυρία Ναννὼ Μαρινάτου κατέθεσε ἡμερολόγια

καὶ ἄλλα ἔγγραφα τοῦ πατέρα της ἀειμνήστου Σπυρίδωνος Μαρινάτου. Ἐλπίζουμε ὅτι καὶ τὸ λοιπὸ ἀρχεῖο του θὰ περιέλθει στὸ Ταμεῖο τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς παράδοσης πὸ ἐῖναι φυσικὰ ἢ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία.

Ἡ Σχολὴ Διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης λειτούργησε γιὰ εἰκοστὴ τετάρτη χρονιὰ μὲ ὀργάνωση καὶ τὴ διεύθυνση τῆς Συμβούλου κυρίας Ντόρας Βασιλικοῦ. Διδάχθηκαν 17 δῶρα μαθήματα μὲ θέμα «Ἡ Ἀρχαιολογία τῆς Κρήτης» καὶ ἡ προσέλευση τῶν μαθητῶν ἦταν ἐντυπωσιακὴ καὶ τὸ ἐπίπεδο τῶν μαθημάτων ὑψηλότατο.

Ἀπὸ τὶς λοιπὲς ἐκδηλώσεις μας μνημονεύω ὅτι τὴν 1 Ἰουνίου ἔγινε ἡμερίδα ἀφιερωμένη στὸν βίο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Γεωργίου Μυλωνᾶ τῆς ὁποίας οἱ ἀνακοινώσεις περιέχονται στὸ πλουσιότατο καὶ πολυσέλιδο τεύχος 105 τοῦ *Μέντορος*. Ἔγιναν ἀκόμη καὶ τὰ ὑπὸ τρίτων διοργανούμενα Μινωικὸ καὶ Κυκλαδικὸ Σεμινάριο ὡς καὶ Συμπόσιο γιὰ τὰ 50 χρόνια ἐρευνῶν στὴν Κέρο τὰ ὁποῖα φιλοξένησε ἡ Ἑταιρεία.

Τέλος κατὰ τὸ διάστημα 23-25 Μαΐου ἔγινε ἡ ἐτήσια βιβλιαγορὰ πὸ ὀργανώνεται ἀπὸ τὴ Σύμβουλο κυρία Ντόρα Βασιλικοῦ, τὴν ὑπεύθυνη τοῦ Ἀρχείου κυρία Ἰωάννα Νίνου καὶ τὸν ὑπεύθυνο διάθεσης δημοσιευμάτων κ. Χριστόφορο Σπυριδάκη.

Ἡ φετινὴ βιβλιαγορὰ μας θὰ γίνεῖ στὶς 15 Μαΐου, δηλαδὴ τὴν προσεχῆ Πέμπτη. Θὰ βρεῖτε χιλιάδες ἐνδιαφερόντων βιβλίων καὶ μὲ τὴν ἀγορὰ τους θὰ ἐνισχύσετε τὸ ἔργο τῆς Ἑταιρείας, ἢ ὁποῖα ὅπως ὅλα τὰ Ἰδρύματα πὸ σκοπὸ τους ἔχουν τὸ γενικὸ ὄφελος, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ οἰκονομικὴ στήριξη.

Σὰς ὑπενθυμίζω ὅτι γιὰ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις πὸ γίνονται στὴν Ἑταιρεία σὰς στέλλονται πάντοτε προσκλήσεις. Μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ προσέλευση τοῦ κοινοῦ, πρῶτα ἀπ' ὅλα ὁμως μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ προσέλευση τῶν ἐταίρων πὸ ἀποτελοῦν καὶ τὴν Ἑταιρεία.

Υπάρχουν καὶ ἄλλα θέματα, ὅπως τῆς ψηφιοποίησης μέρους τοῦ Ἀρχείου μας πὸ ἔχει ἐνταχθεῖ στὸ ΕΣΠΑ ἀλλὰ γιὰ λόγους πὸ κανεὶς δὲν γνωρίζει δὲν προχωρεῖ παρὰ τὸ ὅτι ἡ Ἑταιρεία ἔχει ἀπασχοληθεῖ σὲ μεγάλο βαθμὸ, ἔχει δηλαδὴ

διαθέσει δυνάμεις για την προετοιμασία του. Δεύτερο θέμα συναφές είναι της αποκατάστασης του σπιτιού στο Θησεΐο, δωρεάς Γεωργίας Μπάρλα όπου θα επεκταθεί η Βιβλιοθήκη και το Αρχείο της Εταιρείας και για το οποίο πολλή βοήθεια μας προσφέρει ο έταϊρος κ. Χαρκιολάκης. Περιμένουμε την αίσια έκβαση των δύο αυτών έργων, όπως περιμένουν και εκατοντάδες άλλα ιδρύματα για παρόμοιους λόγους.

Τα οικονομικά μας δεν είναι όπως θα θέλαμε, παρά τις οικονομίες που κάνουμε και την άμισθι προσφορά υπηρεσιών. Η αιτία είναι κυρίως η μείωση των μισθωμάτων των ακινήτων μας και η υπέρογκη φορολογία και φυσικά η δεδομένη έλλειψη ενίσχυσης εκ μέρους του Κράτους παρά το ότι το έργο που επιτελούμε είναι έργο δικό του, έφ' όσον έχει την κυριότητα και την απόλυτη εξουσία των αρχαιοτήτων που αποκαλύπτουμε και μελετούμε.

Περισσότερα και λεπτομερέστερα για την οικονομική διαχείριση του 2013 θα ακούσετε ευθύς από την έκθεση της Έλεγκτικής Επιτροπείας. Εάν υπάρχουν απορίες ή χρειασθούν διευκρινήσεις θα σās δοθούν εύχαριστως.»

Μετά την ανάγνωση της έκθέσεως του Συμβουλίου από τον Γενικό Γραμματέα, ο Πρόεδρος κάλεσε το μέλος της Έξελεγκτικής Επιτροπής κ. Παναγιώτη Τσελίκα να διαβάσει την έκθεση της Επιτροπής επί της χρήσεως του 2013. Ο κ. Τσελίκας είπε τα εξής:

«ΕΚΘΕΣΗ
ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙ
ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2013

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 31 και 32 του Οργανισμού της Αρχαιολογικής Εταιρείας, η Έξελεγκτική Επιτροπεία συντάσσει έκθεση περί της οικονομικής διαχείρι-

σης του λήξαντος έτους, την οποία και υποβάλλει προς τη Γενική Συνέλευση των Εταίρων.

Κατά το άρθρο 17 του Οργανισμού της Αρχαιολογικής Εταιρείας, η τήρηση των λογιστικών βιβλίων γίνεται κατά το διπλογραφικό σύστημα με μηχανογραφικό τρόπο. Τα λογιστικά βιβλία που τηρήθηκαν είναι τα Ημερολόγια Ταμείου, Διαφόρων Πράξεων, Πωλήσεων και Εγγραφών Ισολογισμού, το Ισοζύγιο Γενικού και Αναλυτικών Καθολικών και το Αναλυτικό Καθολικό.

Κατά το έτος 2013 εκδόθηκαν τα παραστατικά:

Γραμμάτια είσπραξης αρ. 1-322.

Χρηματικά εντάλματα αρ. 1-558.

Δελτία συμψηφιστικών πράξεων αρ. 01-472.

Αποδείξεις Δαπανών (χειρόγραφες) αρ. 377-419.

Τιμολόγια-Δελτία Αποστολής (μηχανογραφημένα) αρ. 2057-2239.

Τιμολόγια (μηχανογραφημένα) αρ. 149-155.

Ειδικά στοιχεία Αυτοπαράδοσης αρ. 367-555.

Πιστωτικά τιμολόγια (μηχανογραφημένα) αρ. 59-63.

Δελτία αποστολής (μηχανογραφημένα) αρ. 1405-1604.

Ακυρωτικό σημείωμα μηχανογραφημένο αρ. 132-133.

Δελτία Ζ από την Ταμειακή αρ. 1104-1222.

Αποδείξεις λιανικής πωλήσεως (χειρόγραφες) αρ. 190-212.

Δελτίο επιστροφής λιανικής πωλήσεως (χειρόγραφο) αρ. 36-40.

Τιμολόγια Δελτία Αποστολής (χειρόγραφα) αρ. 162-177.

Πιστωτικά τιμολόγια (χειρόγραφα) αρ. 05- 07.

Δελτία αποστολής (χειρόγραφα) αρ. 1584-1588.

Δελτία Ποσοτικής Παραλαβής αρ. 25-39.

Βάσει των καταχωρήσεων που έγιναν στα ανωτέρω λογιστικά βιβλία συντάχθηκε την 31/12/2013 ο Ισολογισμός Περιουσιακής Κατάστασης και η Κατάσταση Λογαριασμού Αποτελεσμάτων Χρήσεως 2013.

Οι αντίστοιχοι πίνακες επισυνάπτονται στο τέλος της

έκθεσης. Παρατίθενται στη συνέχεια ορισμένα σχόλια και παρατηρήσεις ως προς τους λογαριασμούς:

Ε Ν Ε Ρ Γ Η Τ Ι Κ Ο

Στα Έξοδα Εγκαταστάσεως ο λογαριασμός προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών δείχνει την 31/12/2013 την αναπόσβεστη αξία € 2.781,15 των προγραμμάτων του Λογιστηρίου και της Βιβλιοθήκης.

Στο **Πάγιο Ενεργητικό** εμφανίζονται οι λογαριασμοί των *Ακάλυπτων Γηπέδων και Οικοπέδων* κυριότητας της Αρχαιολογικής Εταιρείας συνολικής αξίας € 3.615.700,69, σύμφωνα με τις τελευταίες ισχύουσες αντικειμενικές αξίες, των *Οικοπέδων και Κτιρίων κληροδοτήματος Γεωργίας Μπάρλα* συνολικής αξίας € 2.141.703,72, των *Κτιρίων - Εγκαταστάσεων κτιρίων* συνολικής αξίας € 23.420.094,13 και την *Αξία Βελτιώσεων και προσθηκών των παγίων* € 1.460.888,53. Οι λογαριασμοί του Πάγιου Ενεργητικού δεν παρουσίασαν καμία μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Στον ίδιο λογαριασμό απεικονίζεται με αξία μνείας ενός λεπτού η νεοκλασική διώροφη οικία επί της οδού Ακταίου 37-39 στο Θησείο κληροδοτήματος Γεωργίας Μπάρλα.

Ο λογαριασμός *Ακινητοποιήσεις υπο εκτέλεση* απεικονίζει τις δαπάνες που έγιναν μέχρι τις 31/12/2013 για το κληροδοτήμα Γεωργίας Μπάρλα ποσού € 65.223,18.

Ο *Μηχανολογικός Εξοπλισμός* απεικονίζει την αναπόσβεστη αξία € 2.345,67 του εξοπλισμού που βρίσκεται στο μέγαρο της Αρχαιολογικής Εταιρείας. Τα *Μεταφορικά μέσα* δείχνουν την αναπόσβεστη αξία ποσού € 2.121,35 της δίκυκλης μηχανής η οποία αγοράστηκε το έτος 2007 για να εξυπηρετήσει την άμεση μεταφορά μικροαντικειμένων και μικροδεμάτων της Εταιρείας. Ο λογαριασμός *επίπλων και λοιπού εξοπλισμού* αξίας € 59.153,55 αφορά την αναπόσβεστη αξία των επίπλων και λοιπού εξοπλισμού του μεγάρου της Αρχαιολογικής Εταιρείας.

Οι λογαριασμοί των *Βιβλίων αποθέματος* με υπόλοιπο € 8.804,11 και των *Βιβλίων Βιβλιοθήκης* με υπόλοιπο €

1.126.176,55 απεικονίζουν το αναπόσβεστο υπόλοιπο των βιβλίων εκτός συναλλαγής και το κόστος των βιβλίων της Βιβλιοθήκης της Αρχαιολογικής Εταιρείας. Για την ενημέρωση της βιβλιοθήκης με τις νέες εκδόσεις κατά το έτος 2013 διατέθηκαν € 50.479,52. Το ποσό αυτό αφορά τόσο την αγορά βιβλίων από το εσωτερικό και το εξωτερικό όσο και την βιβλιοδεσία παλαιών βιβλίων.

Στο **Κυκλοφορούν Ενεργητικό** της Αρχαιολογικής Εταιρείας εμφανίζονται οι λογαριασμοί των *Βιβλίων προς διάθεση* που δείχνει την αξία του υπολοίπου των προς πώληση βιβλίων της Αρχαιολογικής Εταιρείας συνολικής αξίας € 2.845.105,90 σε τιμή κόστους έκδοσης, με την εκδοτική δραστηριότητα της Αρχαιολογικής Εταιρείας το έτος 2013 να ανέρχεται στο ποσό των € 238.008,72, ο λογαριασμός των *Πελατών*, όπου απεικονίζονται οι απαιτήσεις ποσού € 19.917,91 της Αρχαιολογικής Εταιρείας από την πώληση των βιβλίων στο εσωτερικό και το εξωτερικό καθώς και των *διαφορών Χρεωστών* με συνολική αξία απαιτήσεων της Εταιρείας € 853.660,50 την 31/12/2013 και αφορά προκαταβολές σε προσωπικό € 9.492,00, προκαταβολές για φόρο εισοδήματος € 9.446,37, πιστωτικό υπόλοιπο ΦΠΑ € 33.741,73, αποδόσεις έργων € 63.749,10, το πιστωτικό υπόλοιπο της διαχείρισης του κτιρίου της Λ. Συγγρού € - 954,94, προκαταβολές που έχουν χορηγηθεί σε συνεργάτες € 296.669,46 για τη διεκπεραίωση έργων που έχουν αναλάβει και θα κλείσουν με την παραλαβή των έργων και την τιμολόγησή τους, καθυστερήσεις οφειλομένων μισθωμάτων € 206.375,73 καθώς και απαιτήσεις από τις κατασκευάστριες εταιρείες του κτιρίου της Λ. Συγγρού € 235.141,05, οι οποίες θα συμψηφιστούν κατά την εκκαθάριση και παραλαβή του έργου.

Ο λογαριασμός των *Χρεογράφων* εμφανίζει την αξία των μετοχών του χαρτοφυλακίου της Αρχαιολογικής Εταιρείας την 31/12/2013 η οποία ανέρχεται σε € 151.052,73. Το σύνολο των μετοχών της Αρχαιολογικής Εταιρείας αποτελούνται από 31.758 μετοχές της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος ΑΕ, 11.311 μετοχές της Τράπεζας Πειραιώς ΑΕ,

1.031 μετοχές της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος ΑΕ, 28 μετοχές της Τράπεζας της Ελλάδος. Η αποτίμηση των μετοχών αυτών έγινε σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις δηλαδή στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ τιμής κτήσεως και τρέχουσας τιμής.

Ο λογαριασμός των *Διαθεσίμων* της Αρχαιολογικής Εταιρείας που είναι € 6.128,31 μετρητά στο ταμείο και των Καταθέσεων όψεως, ταμειυτηρίου και προθεσμίας το συνολικό ποσόν του οποίου είναι κατατεθειμένο σε λογαριασμούς ταμειυτηρίου, όψεως, όψεως ξένου νομίσματος καθώς και προθεσμιακών καταθέσεων και ανέρχεται σε € 2.700.427,31.

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Το **Κεφάλαιο** της Αρχαιολογικής Εταιρείας την 31/12/2013 ανέρχεται σε € 3.629.283,11 και απεικονίζει συσσωρευμένες αξίες αποτελεσμάτων των ετών λειτουργίας της Αρχαιολογικής Εταιρείας.

Οι λογαριασμοί των Αποθεματικών κεφαλαίων που έχουν σχηματισθεί είναι *Ειδικά Αποθεματικά* συνολικής αξίας € 286.798,12 που περιλαμβάνουν ποσό € 145.022,12 προερχόμενο από τη δωρεά του Δημητρίου Τσάμη και ποσό € 141.776,00 προερχόμενο από τη δωρεά της Ευδοκίας Μελά.

Το *Ειδικό Αποθεματικό κεφαλαίων και αποτίμησης χρεογράφων* όπου απεικονίζονται συσσωρευμένα έσοδα κεφαλαίων καθώς και το αποτέλεσμα της αναπροσαρμογής της αξίας των χρεογράφων λόγω μεταβολής της τιμής τους κατά την αποτίμηση της αξίας τους στο τέλος της χρήσης συνολικού ποσού € 916.783,39.

Το *Αποθεματικό από πώληση ακινήτων* που απεικονίζει με το ποσόν € 1.914.073,18 τη διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης ακινήτων μας και της εγγεγραμμένης στα βιβλία της Εταιρείας αξίας των ακινήτων αυτών, το *Αποθεματικό από αποτίμηση αποθεμάτων* με το ποσόν € 1.248.737,51 το οποίο προέρχεται από την αναπροσαρμογή της αξίας των βιβλίων της βιβλιοθήκης της Εταιρείας αλλά και των αποθεμάτων των

βιβλίων προς διάθεση εξ απογραφής. Το *Αποθεματικό από Αναπροσαρμογή Αντικειμενικών Αξιών Γηπέδων και Οικοπέδων* με το ποσό των € 28.784.235,17 που δημιουργήθηκε από την αύξηση των αντικειμενικών αξιών των Γηπέδων και Οικοπέδων λόγω της αύξησης της εμπορικής αξίας των τελευταίων ετών.

Οι **Υποχρεώσεις** της Αρχαιολογικής Εταιρείας απεικονίζονται στον Ισολογισμό της με τους λογαριασμούς:

α) Των *Χρηματικών Εγγυήσεων* όπου εμφανίζονται οι εισπραχθείσες εγγυήσεις από τους ενοικιαστές των ακινήτων μας ποσού € 125.256,26.

β) Των *Υποχρεώσεων από φόρους τέλη* όπου στην ομάδα αυτή των λογαριασμών εμφανίζονται οι υποχρεώσεις της Αρχαιολογικής Εταιρείας προς το Δημόσιο από παρακρατηθέντες φόρους, περιλαμβανομένου του φόρου, του χαρτοσήμου και του ΟΓΑ χαρτοσήμου των μισθωμάτων οι οποίοι πρέπει να αποδοθούν το 2014 και ανέρχονται συνολικά στο ποσόν των € 72.028,97.

γ) Οι *προμηθευτές* όπου απεικονίζεται η υποχρέωση ποσού € 46.121,34 που οφείλει η Εταιρεία σε διάφορους προμηθευτές. Στους προμηθευτές δεν συμπεριλαμβάνεται ποσό € 537.252,47 της Αναδόχου Κοινοπραξίας J & P Άβαξ Α.Ε - Κ/Ξ Impregilo Spa- J&P Άβαξ Α.Ε.- Έμπεδος Α.Ε. του στεγαστρου του Αρχαιολογικού Χώρου Ακρωτηρίου Σαντορίνης από τιμολογημένες απαιτήσεις της τελικής φάσης (φάση παράδοσης) του στεγαστρου. Τις απαιτήσεις αυτές δεν έχει καταβάλει η Αρχαιολογική Εταιρεία επειδή έχει αντίστοιχες απαιτήσεις από την ανάδοχο κοινοπραξία μετά την πώση του οι οποίες θα διευθετηθούν στα δικαστήρια.

δ) Οι *Ασφαλιστικοί Οργανισμοί* όπου εμφανίζονται οι υποχρεώσεις της Εταιρείας στο ΙΚΑ από ασφαλιστικές εισφορές Δεκεμβρίου και δώρου Χριστουγέννων 2013 των εργαζομένων στην Αρχαιολογική Εταιρεία ποσού € 23.919,19 και ποσό € 1.628,33 που αφορά εισφορές της Εταιρείας επιδοτούμενες με το πρόγραμμα του ΟΑΕΔ.

ε) Οι *Πιστωτές Διάφοροι* όπου εμφανίζονται τα οφειλόμενα

υπόλοιπα σε διάφορους συνεργάτες συνολικού ποσού € 4.365,56.

Οι *Πιστώσεις έργων* απεικονίζουν το συνολικό υπόλοιπο ποσού € 1.428.051,25 των διαφόρων πιστώσεων από χρηματοδότηση έργων τα οποία επιχορηγήθηκαν από το Δημόσιο και από άλλους φορείς μέσω της Αρχαιολογικής Εταιρείας καθώς και ποσόν € 537.252,47 που πρέπει να επιχορηγηθεί η Αρχαιολογική Εταιρεία από το δημόσιο για την εξόφληση του αναδόχου του στεγάστρου του Ακρωτηρίου Σαντορίνης.

Οι ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ ΧΡΕΩΣΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ μας πληροφορούν άμεσα για το ύψος των δαπανών κάποιων έργων διακεκριμένα που θέλουμε να παρακολουθήσουμε. Την 31/12/2013 το ποσόν € 48.727,38 που εμφανίζεται στους λογαριασμούς τάξεως αφορά τα έξοδα που έγιναν για την Ψηφιακή Σύγκλιση μετά την ένταξη της Αρχαιολογικής Εταιρείας στο ΕΣΠΑ. Οι δαπάνες των παραπάνω έργων εμπεριέχονται στα έξοδα των αποτελεσμάτων εκάστης χρήσεως.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ 2013

ΕΣΟΔΑ. Τα έσοδα της Αρχαιολογικής Εταιρείας κατά το έτος 2013 ανήλθαν σε € 856.221,30. Από αυτά τα μισθώματα ανήλθαν στο ποσόν των € 509.274,19. Τα μισθώματα είναι η κύρια πηγή των εσόδων της Αρχαιολογικής Εταιρείας. Το ποσόν των μισθωμάτων το 2008 πριν από τη συρρίκνωση της Ελληνικής Οικονομίας ανήρχετο στο ύψος των € 911.888,37. Η μείωσή τους από το 2008 μέχρι το 2013 ανήλθε σε απόλυτο αριθμό € 402.614,18 που αντιστοιχεί σε ποσοστό 44,15 % των μισθωμάτων. Η μείωση των μισθωμάτων έχει ως αποτέλεσμα τη δύσκολη οικονομική κατάσταση στην οποία περιήλθε η Αρχαιολογική Εταιρεία τα τελευταία χρόνια, η οποία αντεπεξέρχεται με συνετή πολιτική που επιβάλλεται να ακολουθεί για να παραμένει σε λειτουργία μέχρι την ανάκαμψη της οικονομίας και της αγοράς. Πολλοί χώροι της Εταιρείας προς ενοικίαση έχουν μείνει ξενοικιαστοί επειδή δεν υπάρχει ζήτηση αλλά και πολλοί ενοικιαστές μέχρι σήμερα έχουν

ζητήσει μειώσεις ενοικίων οι οποίες έφτασαν μέχρι και 50% των μισθωμάτων που πλήρωναν το 2008, και τις έλαβαν από την Αρχαιολογική Εταιρεία για να συνεχίσουν να παραμένουν. Όσοι χώροι ξενοικιάστηκαν την περίοδο αυτή παραμένουν χωρίς ενοικιοστάσιο μέχρι σήμερα. Όσες προσπάθειες κατέβαλε μέχρι σήμερα η Αρχαιολογική Εταιρεία να εκμισθώσει τα ακίνητά της δεν έφεραν αποτέλεσμα.

Εκτός της μείωσης των μισθωμάτων από το έτος 2010 η φορολόγησή τους με ποσοστό 26 % με τον νόμο 3842/2010 μείωσε ακόμα περισσότερο τα καθαρά έσοδα της Εταιρείας. Με τον νόμο αυτό η Αρχαιολογική Εταιρεία φορολογείται για το καθαρό εισόδημα από μισθώματα που απομένει μετά την αφαίρεση των εξόδων που βαρύνουν τα μισθωμένα ακίνητα.

Οι δωρεές και επιχορηγήσεις διαφόρων προς την Εταιρεία ανήλθαν το 2013 στο ποσόν των € 178.249,66 και αφορούν επιχορηγήσεις για εκδόσεις διαφόρων συγγραμμάτων της Εταιρείας.

Τα έσοδα της Σχολής Διδασκαλίας Ιστορίας της Τέχνης ανήλθαν στο ποσόν των € 16.880,00 και οι Συνδρομές των Εταίρων στο ποσόν των € 2.900,00 τα δε καθαρά έσοδα από την πώληση των βιβλίων στο ποσόν των € 29.160,77.

ΕΞΟΔΑ. Τα έξοδα (δαπάνες) της Αρχαιολογικής Εταιρείας έτους 2013 ανήλθαν στο ποσόν των € 994.048,50 και διακρίνονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: α) Στις δαπάνες εκπλήρωσης του σκοπού της Εταιρείας συνολικού ποσού € 177.257,81 και αφορούν δαπάνες για αγορά των βιβλίων της βιβλιοθήκης από το εξωτερικό και το εσωτερικό καθώς και τη βιβλιοδεσία ορισμένων από αυτά ποσού € 50.479,52, τη χορήγηση για τη συντήρηση και μελέτη ανασκαφών της Εταιρείας μικρού ποσού € 8.154,83, δαπάνες για το Αρχείο ποσού € 2.312,65, τον ξενώνα ποσό € 559,00, δαπάνες λειτουργίας της αιθούσης € 6.364,12, δαπάνες για τη λειτουργία της Σχολής Διδασκαλίας Ιστορίας της Τέχνης € 10.744,86, ποσό το οποίο υπερκαλύπτεται από το έσοδο της Σχολής το οποίο είναι € 16.880,00 και δείχνει ότι η σχολή δεν ζημιώνει την Εταιρεία, οι δωρεάν διατεθείσες εκδόσεις της Εταιρείας

σε βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και το εξωτερικό και στους συγγραφείς των έργων που ανήλθαν στο ποσόν των € 56.547,61, και σε δαπάνες για το έργο του ΕΣΠΑ «Ολοκληρωμένες Ψηφιακές Υπηρεσίες» που εντάχθηκε η Εταιρεία € 27.325,38 η χρηματοδότηση του οποίου δεν έχει έλθει μέχρι σήμερα αν και έχει εγκριθεί. β) Στις λειτουργικές δαπάνες συνολικού ποσού € 774.420,20 που αφορούν κατά € 468.178,57 τη μισθοδοσία του προσωπικού η οποία από τον Νοέμβριο του 2012 μειώθηκε 15% με την συγκατάθεση του προσωπικού για να ελαφρύνει το βάρος της Εταιρείας, τις αμοιβές των Ελευθέρων Επαγγελματιών συνεργατών της Εταιρείας € 71.136,98, τις παροχές τρίτων € 56.791,44 που αφορούν την ΔΕΗ, τον ΟΤΕ και την καθαριότητα, τις δαπάνες για τη συντήρηση, την ασφάλεια και τα κοινόχρηστα των ακινήτων € 96.573,48, λοιπά γενικά έξοδα λειτουργίας της Εταιρείας € 32.938,41 και τους φόρους που καταβάλλει στο Ελληνικό Δημόσιο η Εταιρεία ποσό € 48.801,32 εκ του οποίου ποσόν € 16.413,75 αφορά τον Φ.Α.Π, ποσόν € 27.865,89 αφορά το Ε.Ε.Τ.Η.ΔΕ και € 3.675,61 τον Φ.Π.Α των δωρεάν διατεθέντων βιβλίων. Στους φόρους αυτούς πρέπει να προστεθεί και το ποσόν του Φ.Π.Α. που καταβάλλει η Εταιρεία για όλες τις προμήθειες υλικών και υπηρεσιών και δεν τον εκπίπτει επειδή δεν υπάγεται στο Φ.Π.Α όπως όλα τα ιδρύματα που έχουν κοινωφελή σκοπό. Το ποσό αυτό του ΦΠΑ ενσωματώνεται στο κόστος της Εταιρείας το οποίο ανέρχεται σε € 35.755,96. Ο φόρος εισοδήματος ο οποίος ανέρχεται στο ποσόν των € 42.370,49 είναι απαιτητός στην επόμενη χρήση και κατά κύριο λόγο αφορά τη φορολόγηση των μισθωμάτων από το 2010 όταν με τον νόμο 3842/2010 επεβλήθη φορολόγηση των εισοδημάτων από μισθώματα που ο νόμος απάλλασσε έως τότε για τα ιδρύματα που έχουν κοινωφελή σκοπό. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση της Εταιρείας ανέρχεται σε € 126.081,70.

Οι αποσβέσεις με τις οποίες απομειώνεται η αξία των πάγιων περιουσιακών στοιχείων της Εταιρείας και οι χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές δεν συνιστούν λειτουργική

δαπάνη και δεν επιβαρύνουν τα αποτελέσματα αλλά μειώνουν την περιουσιακή κατάσταση της εταιρείας.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ. Ευχαρίστως γνωστοποιούμε στους εταίρους ότι, όπως προκύπτει από τον έλεγχο τον οποίο διενεργήσαμε, το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχαιολογικής Εταιρείας εφαρμόζει με σταθερότητα και συνέπεια συνετή πολιτική ως προς τη διαχείριση των οικονομικών του Ιδρύματος, τη συντήρηση και μελέτη των ανασκαφών, την αύξηση των δημοσιευμάτων, τον εμπλουτισμό της Βιβλιοθήκης, την αξιοποίηση του Αρχείου και την εκπόνηση μεγάλων αρχαιολογικών και αρχαιογνωστικών έργων δεδομένων των αλλαγών στην οικονομική πολιτική της χώρας η οποία επηρέασε αρνητικά τη λειτουργία της Εταιρείας. Στο έργο αυτό συμπαρίστανται το προσωπικό της Εταιρείας με γνώση, ικανότητες και προθυμία.

Από τον έλεγχο που διεξήχθη επιβεβαιώθηκαν τα αναφερόμενα στον Ισολογισμό υπόλοιπα των λογαριασμών καθώς επίσης και η ορθότητα και ακρίβεια στην τήρηση των βιβλίων και στοιχείων.

Οι δαπάνες που έγιναν συνοδεύονται από πλήρη και νόμιμα δικαιολογητικά και είναι μέσα στα όρια των πιστώσεων του Προϋπολογισμού. Δεν διαπιστώθηκε καμιά παράλειψη, ανωμαλία ή διαχειριστική αταξία και προτείνουμε την απαλλαγή του Διοικητικού Συμβουλίου από κάθε ευθύνη.

Αθήνα 5 Μαΐου 2014

Η Εξελεγκτική Επιτροπή

ΙΩΑΝΝΑ ΓΙΑΝΝΑΡΟΠΟΥΛΟΥ – ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΖΟΜΠΟΛΗΣ – ΜΑΡΙΝΑ ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΕΛΙΚΑΣ»

Ο Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης κ. Βασίλειος Σγούτας κάλεσε τὴ Συνέλευση τῶν ἐταίρων ὅπως προβοῦν σὲ ἐρωτήσεις ἢ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ὅσων ἐκτέθηκαν ἀπὸ τὸν Γενικὸ Γραμματέα καὶ τὴν Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ.

Ἔλαβε τὸν λόγο ἡ κυρία Αἰκατερίνη Ρωμιοπούλου ἡ ὁποία ἐξέφρασε τὴν ἱκανοποίησή της γιὰ τὶς ἐντυπωσιακὲς ἀλλαγές στὴν ὀργάνωση τῆς Βιβλιοθήκης, τὴν ἐκ μέρους τῶν ὑπαλλήλων εὐγένεια καὶ προθυμία πρὸς τοὺς μελετητές, τὴν πληρότητα τῆς Βιβλιοθήκης ὡς πρὸς τὶς νέες ἐκδόσεις καὶ γενικῶς τὸ νέο πνεῦμα ποὺ ἐπικρατεῖ σὲ σχέση μὲ τὸ παρελθόν, στοιχεῖα ποὺ ἔχουν καταστήσει τὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἐταιρείας μία τῶν καλυτέρων ἀρχαιολογικῶν βιβλιοθηκῶν τῶν Ἀθηνῶν, πράγμα ποὺ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀθρόα προσέλευση τῶν μελετητῶν.

Ἀκολούθησε ὁ κ. Δημήτριος Κουτρούμπας ὁ ὁποῖος συνεχάρη τὸ Συμβούλιο γιὰ τὴν καλὴ καὶ σωστὴ διαχείρισή του, τὶς ἐκδόσεις, τὶς ἀνασκαφές, ἔργο μὲ τὸ ὁποῖο συνεχίζεται ἀμείωτη ἡ ἐπιστημονικὴ παράδοση τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Ἡ κυρία Ἄννα Μιχαηλίδου ἐτόνισε τὴν ὑψηλὴ ποιότητα τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς Διδασκαλίας Ἱστορίας τῆς Τέχνης διὰ τῶν ὁποίων προσφέρεται σὲ ἓνα εὐρὺ κύκλο φιλαρχαίων ἢ ἀρχαιολογικὴ ἐπιστημονικὴ γνώση ἐκ μέρους γνωστῶν καὶ δοκίμων Ἑλλήνων καὶ ξένων ἀρχαιολόγων.

Ἐπειδὴ δὲν ἔλαβε ἄλλος τὸν λόγο ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ἐρώτησε τὸν Γενικὸ Γραμματέα τοῦ Συμβουλίου ἂν ἤθελε νὰ ἀπαντήσῃ ἢ νὰ σχολιάσῃ τὰ ὅσα ἐλέχθησαν ἀπὸ τοὺς ἐταίρους.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ἦλθε στὸ βῆμα καὶ εὐχαρίστησε τοὺς τρεῖς ἐταίρους γιὰ τὴν εὐμενὴ γνώμη τους ὡς πρὸς τὸ ἔργο τοῦ Συμβουλίου.

Σχετικῶς μὲ ὅσα εἶπε ἡ κυρία Ρωμιοπούλου, εἶπε ὅτι γίνονται προσπάθειες γιὰ τὴ βελτίωση τῆς Βιβλιοθήκης καὶ ὅτι ἀποφασιστικῆς σημασίας ἦταν ἡ δωρεὰ ἐκ μέρους τοῦ πρώην Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης κ. Τάκη Ἀράπογλου μεγάλου χρηματικοῦ ποσοῦ μὲ τὸ ὁποῖο ἔγινε ὁ νέος ἠλεκτρονικὸς κατάλογος τῆς Βιβλιοθήκης, ἡ ἀπομάκρυνση βιβλίων ποὺ δὲν ἀνήκαν στὴν ἀρχαιολογικὴ ἐπιστήμη καὶ ἡ εὕρεση τῶν ἐλλειπόντων. Τὸ ἔργο αὐτὸ τῆς ἀποκατάστασης τῆς τάξεως τῆς Βιβλιοθήκης παρακολουθεῖται ἀπὸ τὴ Σύμβουλο κυρία Ντόρα Βασιλικῶ ἡ ὁποία ἔχει τὴν πλήρη ἐπο-

πτεία τῶν νέων προσκτημάτων καὶ τῆς λειτουργίας τῆς Βιβλιοθήκης.

Ἰδιαίτερος τιμητικὰ ἦσαν ὅσα εἶπε ὁ κ. Κουτρούμπας, παλαιὸς ἑταῖρος ὡς καὶ ἡ κυρία Κουτρούμπα, πὺ ἀποδεικνύουν τὸ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον τους γιὰ τὴν πρόοδο τῆς Ἐταιρείας.

Στὴν κυρία Ἄννα Μιχαηλίδου ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς εἶπε ὅτι πραγματικὰ τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς μὲ συνεχεῖς προσπάθειες ἔχουν φθάσει σὲ πολὺ ὑψηλὸ ἐπίπεδο καὶ τοῦτο εἶναι ἐνδεικτικὸ τῆς ἐπιστημοσύνης τῶν μελῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας καὶ τῶν καθηγητῶν τῶν Πανεπιστημίων μας καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων καὶ ὅτι τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων καταρτίζεται μετὰ ἀπὸ μακρὰ μελέτη ἀπὸ τὴ Σύμβουλο κυρία Ντόρα Βασιλικῆ ἢ ὁποία ἔχει τὸ βᾶρος τῆς ὀργάνωσης τῶν μαθημάτων κάθε χρόνο.

Μετὰ τὴ δευτερολογία τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης κάλεσε τοὺς ψηφοδέκτες νὰ ἀνακοινώσουν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας γιὰ τὴν ἐκλογή Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπείας τοῦ 2014. Οἱ ψηφοδέκτες ἀνακοίνωσαν ὅτι ἐψήφισαν 85 ἑταῖροι καὶ ἔλαβαν: «Ἀλέξανδρος Γούναρης 82 ψήφους, Klaus Valtin von Eickstedt, 81 ψήφους, Παναγιώτης Τσελίκας 81 ψήφους, Ἰωάννα Γιανναροπούλου 79 ψήφους, Ὀλγα Παλαγγιά 73 ψήφους, Βασίλειος Ἀραβαντινὸς 1 ψήφο, Ἰφιγένεια Δεκουλάκου 1 ψήφο, Χρῦσα Μαλιτζέου 1 ψήφο.

Οἱ ψηφοδέκτες

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΑΒΑΛΑΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΒΩΝΗΣ»

Συνεπῶς ἐκλέγονται οἱ πέντε πρῶτοι ὡς μέλη τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὴ διαχείριση τοῦ 2014.

Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ἄλλο θέμα πρὸς ἐξέταση, ὁ Πρόεδρος ἐρώτησε τὴ Συνέλευση, ἂν ἐγκρίνει τὴν ἐκθεση τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας καὶ ἂν ἀπαλλάσσει τὸ Συμβούλιο καὶ τὴν Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεὶα ἀπὸ τὴν εὐθύνη τῆς διαχείρι-

σης τοῦ 2013. Ἡ Συνέλευση μὲ ἀνάταση τῶν χειρῶν ἐνέκρινε ὁμόφωνα τὴν ἔκθεση τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας, καὶ ἀπαλλάσσει τὸ Συμβούλιο καὶ τὴν Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεὶα ἀπὸ κάθε εὐθύνη γιὰ τὴ διαχείριση τοῦ 2013. Εὐθὺς μετὰ τὴν ψηφοφορία ὁ Πρόεδρος ἔλυσε τὴ Συνεδρίαση.

Ὁ Πρόεδρος
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΓΟΥΤΑΣ

Ἡ Α΄ Γραμματεὺς
ΕΥΓΕΝΙΑ ΒΙΚΕΛΑ

Ἡ Ἀντιπρόεδρος
ΞΕΝΗ ΑΡΑΠΟΓΙΑΝΝΗ

Ὁ Β΄ Γραμματεὺς
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΩΡΕΕΣ

Προσέφεραν ἰδιαίτερος σημαντικὰ ποσὰ γιὰ τὴν προμήθεια βιβλίων γιὰ πλουτισμὸ τῆς Βιβλιοθήκης τὸ Ἴδρυμα Λίλιαν Βουδούρη καὶ ὁ ἑταῖρος μας κ. Χρῆστος Μανέας. Ἐπίσης προσέφεραν χρηματικὰ ποσὰ γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἐταιρείας οἱ ἑταῖροι κύριοι Χαράλαμπος Κριτζᾶς, Ἄγγελος Χανιώτης καὶ Joseph Maran.

Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Ποσά κλειόμενης χρήσης 2013	
ΕΞΟΔΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ		2.781,15
Προγράμματα Ηλεκτρονικών υπολογιστών	<u>2.781,15</u>	
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		31.902.211,48
Ακάλυπτα Γήπεδα-Οικόπεδα	3.615.700,69	
Οικόπεδα & Κτίρια κληροδοτήματος		
Γ. Μπάρλα	2.141.703,72	
Κτίρια-Εγκαταστάσεις κτιρίων	23.420.094,13	
Κτίρια-Εγκαταστάσεις κτιρίων (Αξία βελτιώσεων & προσηκών)	1.460.888,53	
Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση	65.223,18	
Μηχανήματα - Τεχ. Εγκ/σεις - Μηχ. Εξοπλ.	2.345,67	
Μεταφορικά Μέσα	2.121,35	
Έπιπλα & λοιπός εξοπλισμός	59.153,55	
Βιβλία Αποθέματος (εκτός συν/γής)	8.804,11	
Βιβλία Βιβλιοθήκης	<u>1.126.176,55</u>	
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Αποθέματα		2.845.105,90
Βιβλία προς διάθεση (Απογραφής)	2.572.369,25	
Βιβλία προς διάθεση έκδοσης 2013	238.008,72	
Βιβλία υπό έκδοση	<u>34.727,93</u>	
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ		873.578,41
Πελάτες	19.917,91	
Χρεώστες διάφοροι	<u>853.660,50</u>	
ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ		151.052,73
ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		2.706.551,71
Ταμείο	6.128,31	
Καταθέσεις όψεως, ταμειυτ. & προθεσμίας	2.700.427,31	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		<u>38.481.281,38</u>
Διάφοροι λογ/σμοί πληροφοριών χρεωστικοί		<u>48.727,38</u>

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2013

01 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2013 ΕΩΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2013

ΠΑΘΗΤΙΚΟ	Ποσά κλειόμενης χρήσης 2013	
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		3.629.283,11
Κεφάλαιο υφιστάμενο την 31/12/2013	<u>3.629.283,11</u>	
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		33.150.627,37
Ειδικά αποθεματικά (Δωρεά Δ. Τσάμη & Ε. Μελά)	286.798,12	
Ειδικά αποθεματικά κεφαλαίων & αποτίμησης χρεογράφων	916.783,39	
Αποθεματικό από πώληση ακινήτων	1.914.073,18	
Αποθεματικό από αποτίμηση αποθεμάτων	1.248.737,51	
Αποθεματικό από αναπροσαρμογή αντικειμενικής αξίας γηπέδων	<u>28.784.235,17</u>	
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		125.256,26
Εγγυήσεις μισθωμάτων	125.256,26	
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		148.063,39
Υποχρεώσεις από φόρους - τέλη	72.028,97	
Ασφαλιστικοί οργανισμοί	25.547,52	
Πιστωτές διάφοροι	4.365,56	
Προμηθευτές	<u>46.121,34</u>	
ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ		1.428.051,25
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ		<u>38.481.281,38</u>
Διάφοροι λογ/σμοί πληροφοριών πιστωτικών		48.727,38

Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

ΕΞΟΔΑ	Ποσά κλειόμενης χρήσης 2013	
ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΣΚΟΠΟΥ		177.257,81
Βιβλία Βιβλιοθήκης	50.479,52	
Έργο Αναβ/σης & Αναδιοργ/σης Βιβλιοθήκης	0,00	
Πρόγραμμα Ανασκαφών	8.154,83	
Δαπάνες συντήρησης έργων ΚτΠ	14.769,84	
Αξιοποίηση και Δαπάνες Αρχείου	2.312,65	
Ξενώνες	559,00	
Δαπάνες λειτουργίας αιθούσης & εκθέσεως	6.364,12	
Σχολή Διδασκαλίας Ιστορίας της Τέχνης	10.744,86	
Δωρεάν διατεθείσες εκδόσεις	56.547,61	
Έργο ΕΣΠΑ «Ολοκληρωμένες Ψηφιακές Υπηρεσίες»	27.325,38	
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ		774.420,20
Αποδοχές Προσωπικού (Επιστ. & Διοικ.)	366.986,05	
Εργοδοτικές εισφορές	101.192,52	
Αμοιβές Τρίτων	71.136,98	
Παροχές Τρίτων	56.791,44	
Φόροι & τέλη	48.801,32	
Δαπάνες Ακινήτων	96.573,48	
Γενικά Έξοδα	32.938,41	
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ		<u>951.678,01</u>
πλέον: φόρος εισοδ/τος χρήσης 2013 πληρωτέος στη χρήση 2014		42.370,49
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ		<u>994.048,50</u>
ΣΥΝΟΛΟ		<u>994.048,50</u>

Αθήνα

Ο Πρόεδρος
ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ Π. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Γενικός Γραμματέας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΛΟΓΙΣΤΗ

Ελέγξαμε τις ανωτέρω οικονομικές καταστάσεις του Ν.Π.Ι.Δ. Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, οι οποίες αποτελούνται από τον Ισολογισμό της 31ης Δεκεμβρίου 2013 και την κατάσταση αποτελεσμάτων της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή. **Ευθόνη της Διοίκησης για τις Οικονομικές Καταστάσεις.** Η διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση αυτών των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Λογιστικά Πρότυπα που προδιαγράφονται από το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και την Ελληνική Νομοθεσία, όπως και για εκείνες τις εσωτερικές δικλίδες που η διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητες ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδη ανακρίβεια που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος. **Ευθύνη του Ελεγκτή.** Η δική μας ευθύνη είναι να εκφράσουμε γνώμη επί αυτών των οικονομικών καταστάσεων με βάση τον έλεγχό μας. Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου. Τα πρότυπα αυτά απαιτούν να συμμορφωνόμαστε με κανόνες δεοντολογίας, καθώς και να σχεδιάζουμε και διενεργούμε τον έλεγχό μας κοκίπο την απόκτηση εύλογης διασφάλισης για το εάν οι οικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη ανακρίβεια. Ο έλεγχος περιλαμβάνει τη διενέργεια διαδικασιών για την απόκτηση ελεγκτικών τεκμηρίων, σχετικά με τα ποσά και τις γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις. Οι επιλεγόμενες διαδικασίες βασίζονται στην κρίση του ελεγκτή περιλαμβανομένης της εκτίμησης των κινδύνων ουσιώδους ανακρίβειας των οικονομικών καταστάσεων, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος. Κατά τη διενέργεια αυτών των εκτιμήσεων κινδύνου, ο ελεγκτής εξετάζει τις εσωτερικές δικλίδες που σχετίζονται με την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων της Εταιρείας, με κοκίπο τον σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιπτώσεις, αλλά όχι με κοκίπο την έκφραση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλίδων της Εταιρείας. Ο έλεγχος περιλαμβάνει επίσης την αξιολόγηση της καταλληλότητας των λογιστικών αρχών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και του ελλογίου των εκτιμήσεων που έγιναν από τη Διοίκηση, καθώς και αξιολόγηση της συνολικής παρουσίας των οικονομικών καταστάσεων. Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε συγκεντρώσει είναι επαρκή και κατάλληλα για τη θεμελίωση της ελεγκτικής μας γνώμης. **Βάση για Γνώμη με Επιφύλαξη.** Από τον έλεγχό μας προέκυψαν τα εξής: 1) Κατά παρέκκλιση των λογιστικών αρχών, που προβλέπεται από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, δεν σχημάτιζατε κατά πάγια τακτική πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία. Κατά την 31η Δεκεμβρίου 2013, το συνολικό ύψος της μη σχηματιζόμενης πρόβλεψης ανέρχεται σε € 175 χιλ., με συνέπεια οι προβλέψεις να εμφανίζονται μειωμένες κατά € 175 χιλ., τα ίδια κεφάλαια να εμφανίζονται αυξημένα κατά € 175 χιλ. και τα αποτελέσματα χρήσης αυξημένα κατά € 14 χιλ. 2) στον λογαριασμό «Χρεόγραφα» απεικονίζεται η τρέχουσα αξία μετοχών ανώνυμων εταιρειών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο. Η πρόβλεψη υποτίμησης των μετοχών αυτών ύψους € 303 χιλ. επιβάρυνε απευθείας τα Ίδια Κεφάλαια. Επιπλέον, η αποτίμηση των καταθέσεων όψεως και προθεσμίας σε ξένο νόμισμα, από την οποία προέκυψαν χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές ποσού € 46 χιλ. και η διενέργεια αποβέσεων επί των ενσώματων και ασώματων ακινητοποιήσεων ποσού € 161 χιλ. και € 2 χιλ. αντίστοιχα, επιβάρ-

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΧΡΗΣΕΩΣ ΤΗΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2013

ΕΣΟΔΑ	Ποσά κλειόμενης χρήσης 2013	
Μισθώματα ακινήτων	509.274,19	
Μισθώματα αιθούσης διαλέξεων	3.380,00	
Σχολή Διδασκαλίας Ιστορίας της Τέχνης	16.880,00	
Δωρεές Διαφόρων	8.600,00	
Επιχορηγήσεις εκδόσεων	169.649,66	
Επιχορηγήσεις κρατικές	0,00	
Συνδρομές Εταίρων	2.900,00	
Τόκοι προθεσμιακών καταθέσεων	96.149,22	
Τόκοι προθ. καταθ. εκ ποσού δωρεάς Ε. Μελά	5.881,85	
Τόκοι προθ. καταθ. εκ ποσού δωρεάς Δ. Τσάμη	4.587,38	
Τόκοι καταθ. λογ/μών Ταμειυτηρίου	678,19	
Έσοδα κληροδοτήματος Ι. Ρώμα	0,00	
Μερίσματα μετοχών Τραπέζης της Ελλάδος	11,29	
Καθαρά έσοδα πώλησης βιβλίων	29.160,77	
Διάφορα έσοδα	<u>9.068,75</u>	<u>856.221,30</u>
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ		<u><u>856.221,30</u></u>
Υπόλοιπο προς εξίσωση		137.827,20
ΣΥΝΟΛΟ		<u><u>994.048,50</u></u>

5 Μαΐου 2014

Οι Λογιστές

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΠΑΛΤΣΑΣ - ΗΛΙΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ Ν.Π.Ι.Δ. Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ρυναν απευθείας τα Ίδια Κεφάλαια. Τέλος, στον λογαριασμό «Βιβλία προς διάθεση [Απογραφής]» περιλαμβάνονται διαφορές απογραφής ποσού € 88 χιλ. που διενεργήθηκαν με απευθείας επιβάρυνση των Ίδιων Κεφαλαίων. Κατά συνέπεια τα αποτελέσματα της παρούσας χρήσης εμφανίζονται αυξημένα κατά τα ποσά αυτά, συνολικής αξίας € 600 χιλ. 3) Οι φορολογικές υποχρεώσεις του Ν.Π.Ι.Δ. δεν έχουν εξεταστεί από τις φορολογικές αρχές για τις χρήσεις από 2000-2013. Ως εκ τούτου τα φορολογικά αποτελέσματα των χρήσεων αυτών δεν έχουν καταστεί οριστικά. Η Εταιρία δεν έχει προβεί σε εκτίμηση των πρόσθετων φόρων και των προσαυξήσεων που πιθανόν καταλογιστούν σε μελλοντικό φορολογικό έλεγχο και δεν έχει σχηματίσει σχετική πρόβλεψη για αυτή την ενδεχόμενη υποχρέωση. **Γνώμη με Επιφύλαξη.** Κατά τη γνώμη μας, εκτός από τις επιπτώσεις των θεμάτων που μνημονεύεται στις παραγράφους «Βάση για Γνώμη με Επιφύλαξη», οι ανωτέρω οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, την οικονομική θέση του Ν.Π.Ι.Δ. Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ κατά την 31η Δεκεμβρίου 2013 και τη χρηματοοικονομική της επίδοση για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Λογιστικά Πρότυπα που προδιαγράφονται από το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και την Ελληνική Νομοθεσία. **Άλλο Θέμα.** Οι οικονομικές καταστάσεις του Ν.Π.Ι.Δ. Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ για τη χρήση που έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2012 είχαν ελεγχθεί από άλλον Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή, ο οποίος εξέφρασε γνώμη με επιφύλαξη την 15η Μαΐου 2013 επί των οικονομικών καταστάσεων της προηγούμενης χρήσεως, εξαιτίας: 1) Του μη σχηματισμού πρόβλεψης αποζημίωσης του προσωπικού ως προβλεπτόταν από τη σχετική νομοθεσία σε περίπτωση συνταξιοδότησης. Η υποχρέωση την 31/12/12 εκτιμήθηκε σε ευρώ 161 χιλ. 2) Των ενδεχόμενων πρόσθετων φόρων και προσαυξήσεων που μπορεί να προκύψουν όταν εξεταστούν και οριστικοποιηθούν οι φορολογικές δηλώσεις για τις χρήσεις 2000-2012. 3) Το γεγονός πως η υποτίμηση ποσού ευρώ 90 χιλ. που προέκυψε από την αποτίμηση της 31/12/2012 των κατεχομένων μετοχών του Ν.Π.Ι.Δ., δεν επιβάρυνε τα Αποτελέσματα Χρήσης 2012, αλλά μεταφέρθηκε απευθείας σε μείωση του Λογαριασμού Ίδιων Κεφαλαίων. **Αναφορά επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών Θεμάτων.** Αναληθεύσαμε τη συμφωνία και την αντιστοίχηση των περιεχομένων της Έκθεσης της Εξελεγκτικής Επιτροπής με τις ανωτέρω οικονομικές καταστάσεις, στα πλαίσια των οριζόμενων στον Οργανισμό του Ν.Π.Ι.Δ. Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (Ν.476/1991).

Αθήνα 5 Μαΐου 2014

Ο ΟΡΚΩΤΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ

Grant Thornton
An instinct for growth
Ορκωτοί Ελεγκτές Σύμβουλοι Επιχειρήσεων
Ζεφύρου 56 175 64 Παλαιό Φάληρο
Α.Μ. Σ.Ο.Ε.Α. 127

ΝΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Α.Μ. Σ.Ο.Ε.Α. 29301

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
(1993-2006)

Από τον Μάρτιο του 1993, οπότε ο γράφων εκλήθη και ανέλαβε τη διεύθυνση της τότε Διευθύνσεως Αρχείου Μνημείων και Δημοσιευμάτων [ΔΑΜΔ] (ήδη από του 2003 Διευθύνσεως Εθνικού Αρχείου Μνημείων [ΔΕΑΜ]), με αντικείμενο την προώθηση της δημιουργίας ενός συγχρόνου Εθνικού Αρχείου Μνημείων, μέχρι και τις 31.12.2006, οπότε απεχώρησε από την υπηρεσία, η συνολική διάρκεια προσπάθειών για τον σκοπό αυτό αριθμεί δεκατέσσερα περίπου χρόνια. Χρήσιμος θα ήταν λοιπόν ένας απολογισμός και ένα χρονικό¹ όσων με ελάχιστα μέσα επετεύχθησαν και όποιων βάσεων του έργου τότε ετέθησαν.

A. Το Ιστορικό Αρχείο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας

1. Η Αρχαιολογική Υπηρεσία από της ιδρύσεώς της (1833) έχει δημιουργήσει ένα πλουσιότατο αρχείο εγγράφων, σχεδίων και φωτογραφιών, τα οποία αποτελούν πολυτιμότεα τεκμήρια όχι μόνον για την αρχαιολογική, αλλά και για την ιστορική έρευνα. Η έρευνα και η επιστημονική εκμετάλλευση αυτού του πλουσίου υλικού παρέμενε για δεκαετίες *desideratum* των αρχαιολογούντων στην Ελλάδα. Το πολύτιμο αρχείο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, λόγω των διαδοχικών μετακομίσεων της υπηρεσίας αυτής, επί πολλά έτη² παρέμενε απρόσιτο στους μελετητές.

2. Τα προ του Όθωνος έγγραφα, τα οποία φυλάσσονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, έχουν δημοσιευθεί από τον Εμμανουήλ Πρωτοψάλτη, *Ιστορικά έγγραφα περί αρχαιοτήτων και λοιπών μνημείων κατά τους χρόνους της Επανάστασεως και του Καποδίστρια*, Αθήνα 1967. Μία συνθετική εικόνα για τα περαιτέρω, με βάση και τις διαθέσιμες αρχειακές πηγές,

έδωσαν οι διατριβές της Αγγελικής Κόκκου, *Η μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα και τα πρώτα μουσεία*, Αθήνα 1977 και της Φανής Μαλλούχου-Tufano, *Η αναστήλωση των αρχαίων μνημείων στη νεώτερη Ελλάδα (1834-1939)*, Αθήνα 1998. Στις εργασίες αυτές προσετέθη προσφάτως το δίτομο έργο του Βασ. Πετράκου, *Πρόχειρον Αρχαιολογικόν 1828-2012 (Μέρος Ι: Χρονογραφικό, Μέρος ΙΙ: Θεματολογικό)*, Αθήνα 2013.

3. Με το ΠΔ 941/1977 «Περί Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού...» προεβλέφθη η δημιουργία της *Διευθύνσεως Αρχείου Μνημείων και Δημοσιευμάτων*, η οποία θα είχε ως έργο «*την συλλογή και αρχειακή φύλαξι προς επιστημονική μελέτη παντός στοιχείου αφορώντος εις τα μνημεία προϊστορικών και κλασικών αρχαιοτήτων και εις τα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία, την τήρησι του αρχείου της Γενικής Διευθύνσεως Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεως και την σύνταξι του γενικού ευρετηρίου των ανωτέρω*», καθώς και την έκδοση δημοσιευμάτων σχετικών με τις αρχαιότητες και τα μνημεία. Το έργο της τήρησης του αρχείου με τον νέο οργανισμό του ΥΠΠΟ (ΠΔ191/2003) ανετέθη σε ειδικό τμήμα της Διευθύνσεως Εθνικού Αρχείου Μνημείων, το *Τμήμα Αρχείου Υπηρεσιών των Αρχαιοτήτων*, «*στην αρμοδιότητα του οποίου υπάγονται θέματα που αφορούν: α) Στην τήρηση του αρχείου των Υπηρεσιών των Αρχαιοτήτων από της συστάσεώς τους μέχρι σήμερα. β) Στην τακτοποίηση των φακέλων και στη σύνταξη γενικού ευρετηρίου. γ) Στη μέριμνα για την εκκαθάριση, μικροφωτογράφιση και παροχή αντιγράφων του αρχείου. δ) Στη λήψη κάθε πρόσφορου μέσου για τη συντήρηση των διατηρητέων εγγράφων και στην επιστημονική εκμετάλλευσή του αρχείου*».

4. Η ΔΕΑΜ, μετά τη μεταφορά του Ιστορικού Αρχείου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας από τα υπόγεια του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, μετά την παράδοση του μη ενεργού αρχείου επ' ευκαιρία της μεταφοράς του ΥΠΠΟ από την οδό Αριστείδου (κτήριο του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου) στην οδό Μπουμπουλίνας και μετά την παράδοση ενός άλλου (αγνώστου) τμήματος του αρχείου που είχε παραμείνει στα υπόγεια του τέως Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως στην οδό Ζαλοκώστα, και παρά τις ζημίες που προκάλεσε η

πλημμύριση του υπογείου του κτηρίου της στην οδό Αγίων Ασωμάτων 11 λόγω των έργων του Μητροπολιτικού Σιδηροδρόμου, επανήρchiσε την καταγραφή και τακτοποίηση των εγγράφων του αρχείου.

5. Για τις ανάγκες της καταγραφής αυτής ανεπτύχθη μια εφαρμογή από το προσωπικό της ΔΕΑΜ, η οποία επιτρέπει τη διαμόρφωση μιας πρώτης εικόνας του περιεχομένου του αρχείου και διευκολύνει τη διαχείρισή του. Το πρότυπο καταγραφής εβασίσθη στο διεθνές πρότυπο του ISAD (International Standard of Archive Documentation), αλλά διεμορφώθη έτσι ώστε να πληροί τις ιδιαίτερες ανάγκες του αρχείου, σεβόμενο και τις διάφορες αρχειακές παραδόσεις που το δημιούργησαν. Πέραν της αναλυτικής περιγραφής του περιεχομένου και της δυνατότητας διαχείρισεως και απεικονίσεως της ιεραρχικής μορφής των στοιχείων, η βάση αυτή έχει εμπλουτισθεί με θεματικό και γεωγραφικό ευρετήριο και με ευρετήρια φορέων - προσώπων και μνημείων - χώρων. Εκτός από την καταγραφή, είχε προβλεφθεί και ξεκίνησε σταδιακά η ψηφιακή φωτογράφιση και αναπαραγωγή των εγγράφων και των φωτογραφιών.

6. Η διαδικασία της καταγραφής και ψηφιοποίησης του αρχείου έχει αναδείξει και ορισμένες παραμέτρους σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο φορέας προστασίας και αναδείξεως ενός τόσο σημαντικού υλικού. Για παράδειγμα, η συμπλήρωση των ευρετηρίων ενός αρχειακού συνόλου που χρονολογείται από τις αρχές του 19ου αιώνας, παρουσιάζει ιδιαίζουσες δυσκολίες, ειδικότερα όταν θεωρηθεί - όπως και πρέπει - ως σημαντικό έργο η διατήρηση της παλαιότερης ορολογίας, η οποία έχει εκλείψει, καθώς και η καταχώρηση τόπων και χώρων, των οποίων η ονομασία έχει αλλάξει.

7. Η ΔΕΑΜ είναι ιδρυτικό μέλος του ευρωπαϊκού δικτύου *AREA (ARChives of European Archaeology)*³. Στα πλαίσια των δύο πρώτων έργων του δικτύου (AREA I - II), με χρηματοδότηση του προγράμματος *RAPHAEL* (1999-2000) και του ενδιάμεσου προγράμματος (2000-1), εδημιουργήθη μία

βάση δεδομένων των ελληνικών αρχείων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, ο εμπλουτισμός της οποίας συνεχίζεται, και άρχισε η επιστημονική επεξεργασία ενοτήτων του περιεχομένου του ιστορικού αρχείου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

8. Έτσι στα πλαίσια του AREA συνετάχθη από την Αλεξάνδρα Αλεξανδρή η μελέτη *Names and Emblems: the Role of Archaeology in the Formation of Regional and National Identity in late 19th and early 20th century Greece (1885-1909)*, η οποία παρουσιάστηκε σε διεθνή συνέδρια και εδημοσιεύθη σε περιληπτική μορφή στο περιοδικό *Antiquity* το 2002⁴, ενώ σε πλήρη μορφή ελπίζεται ότι θα δημοσιευθεί προσεχώς.

9. Στην τρίτη φάση του προγράμματος AREA III (2001-2004), με χρηματοδότηση του προγράμματος *Πολιτισμός 2000*, και στα πλαίσια αυτού συνετάχθη από την ίδια αρχαιολόγο μία νέα μελέτη που αφορά στην παραγωγή, την έκθεση, τη διάδοση και τον ρόλο των *εκμαγείων* στην Ελλάδα στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ου αι.⁵ Η ΔΕΑΜ στη φάση αυτή εμπλούτισε τη βάση δεδομένων για τα αρχεία αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα και ανέλαβε τη βασική σχεδίαση του αναμορφωμένου ιστοτόπου του δικτύου των εταιρών του AREA (Παρίσι) που έχει τεθεί ήδη σε λειτουργία (www.area-archives.org). Τα αποτελέσματα της ελληνικής συμμετοχής παρουσιάστηκαν με ανακοίνωση και έκθεση poster, σε ειδικό συνέδριο που διοργάνωσε το δίκτυο AREA τον Ιούνιο 2004 στο Göteborg (Σουηδία)⁶. Συνεζητήθησαν επίσης στις συναντήσεις του δικτύου AREA που οργανώθηκαν από το Πανεπιστήμιο του Norwich (Μάρτ. 2004) και στα πλαίσια της Ετησίας Συναντήσεως της Ενώσεως Ευρωπαίων Αρχαιολόγων στη Λυών (Σεπτ. 2004).

10. Κατά το διάστημα 2004-5 εμελετήθη, και κατά τις συναντήσεις του δικτύου AREA διεμορφώθη οριστικώς, η πρόταση υποψηφιότητας του δικτύου για τη νέα προκήρυξη του ανταγωνιστικού προγράμματος *Πολιτισμός 2000*, η οποία υπεβλήθη στην ευρωπαϊκή κοινότητα τον Νοέμβριο 2004. Η πρόταση αφορούσε σε ένα νέο τριετές έργο του δικτύου AREA IV (2005-2008) με διάφορα υποέργα. Η υποψηφιό-

τητα αυτή του δικτύου AREA IV στο ανταγωνιστικό πρόγραμμα *Πολιτισμός 2000* υπήρξε επιτυχής⁷ και το έργο, συνολικού προϋπολογισμού 150.000 ευρώ για την ΔΕΑΜ (50% κοινοτική χρηματοδότηση και 50% εθνική), άρχισε από 1.9.2005.

11. Ο προγραμματισμός του νέου αυτού τριετούς έργου του δικτύου AREA IV (1.9.2005-31.8.2008) έγινε στην πρώτη συνάντηση των εταίρων τον Σεπτέμβριο 2005 στο Cork, Ιρλανδία, στα πλαίσια του Ετησίου Συνεδρίου της Ενώσεως Ευρωπαίων Αρχαιολόγων. Επί πλέον η εξέλιξή του επισκοπήθηκε σε δύο περαιτέρω συναντήσεις των εταίρων στην Πράγα (Φεβρουάριος 2006), κατά την οποία υπεβλήθησαν από την Ελλάδα (ΔΕΑΜ) συγκεκριμένες ιδέες και προτάσεις για διάφορα θέματα του έργου, και στο Durham, UK (Ιούλιος 2006), κατά την οποία υιοθετήθηκε η πρόταση της ΔΕΑΜ για τη μορφή της βάσης δεδομένων-ιστοτόπου του έργου, την οποία εξετέλεσε περαιτέρω το Μουσείο του Poznan. Κατά τη διάρκεια αυτών των συναντήσεων διοργανώθηκαν αντιστοίχως και δύο επιστημονικές ημερίδες με θέμα *Τόποι μνήμης*⁸ και *Δίκτυα, επαφές και ανταγωνισμοί στην ιστορία της αρχαιολογίας*⁹. Στα πλαίσια του AREA IV διοργανώθηκαν και δύο επιστημονικές διημερίδες, μία με θέμα *Μεταμόρφωση των ερειπίων και πολιτιστική ταυτότητα* στο Πανεπιστήμιο La Sapienza της Ρώμης (23-24.2.2007)¹⁰ και μία με θέμα *Λαλούντα υλικά – Πηγές για την Ιστορία της Αρχαιολογίας* (27-28.7.2007) στο Πανεπιστήμιο του Freiburg¹¹, καθώς και ένα Συμπόσιο με θέμα *Η ιστορία της Αρχαιολογίας και της αρχαιολογικής σκέψης τον 20ο αι.* στο Biskupin της Πολωνίας (23-26.5.2007)¹². Το AREA IV έκλεισε με μία περιοδεύουσα¹³ έκθεση με γενικό θέμα *The Making of European Archaeology*¹⁴, στην οποία συνέβαλαν με υλικό όλοι οι εταίροι.

12. Η ΔΕΑΜ στο AREA IV συμμετέσχε μαζί με εταίρους από την Πορτογαλία, Ισπανία και Ιταλία, σε ένα υποέργο με θέμα *Δικτατορία και αρχαιολογία*, στο οποίο από της πλευράς της εξήτασε την αρχαιολογία στην Ελλάδα κατά την περίοδο της δικτατορίας Ι. Μεταξά, και σε ένα δεύτερο υποέργο με

θέμα *Αρχαιολόγοι στο εξωτερικό*, στο οποίο από της πλευράς της εξήτασε όψεις της ξένης αρχαιολογικής παρουσίας στην Ελλάδα, με βάση στοιχεία του Ιστορικού Αρχείου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και για τα δύο υποέργα.

13. Παράλληλα, το προσωπικό της ΔΕΑΜ, σε συνεργασία και με άλλους μελετητές, έχει εκπονήσει μια σειρά μελετών. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τη μελέτη των αρχαιολόγων Μαρίας Πάντου, Χριστίνας Μερκούρη και Κατερίνας Βουτοιά, *Νικόπολις εν αρχείοις: Μαρτυρίες για την Νικόπολη από το Ιστορικό Αρχείο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας*, η οποία παρουσιάστηκε στο διεθνές «Β΄ Συμπόσιο για την Νικόπολη» τον Σεπτέμβριο του 2002 και δημοσιεύθηκε στα *Πρακτικά* του Συνεδρίου αυτού¹⁵.

14. Από τον υπογραφόμενο παρουσιάστηκε το 2006 στο συνέδριο για την αρχαιολογική έρευνα στην Ικαρία η ανακοίνωση *Αρχαιότητες Ικαρίας 1956-7: Η μαρτυρία των αρχείων*, στην οποία με βάση στοιχεία του αρχείου δίνεται μία εικόνα για την κατάσταση των μνημείων στην Ικαρία τη συγκεκριμένη περίοδο, τον αγώνα της Υπηρεσίας για την προστασία τους με ελάχιστα μέσα, αλλά και τη λαμπρή στάση των κατοίκων απέναντι στα μνημεία της πολιτισμικής τους κληρονομιάς¹⁶. Συνετάχθη επίσης ένα άρθρο για την αποκάλυψη και τις συνθήκες ανασκαφής της βασιλικής στα Βαρκά Υπάτης, το οποίο δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *Υπάτη*¹⁷, όπου δημοσιεύθηκε και ένα άλλο έγγραφο για την κατάσταση των ευαρίθμων αρχαίων επιγραφών της πόλεως αυτής το 1896¹⁸. Σε συνεργασία με τη συνάδελφο Αργυρούλα Ιντζεσίλογλου παρουσιάσαμε στο διεθνές επιστημονικό συνέδριο *Πόλεις της Μεσογείου μετά τους σεισμούς. 50 χρόνια από τους σεισμούς στη Θεσσαλία* (Βόλος 12-14 Μαΐου 2006) την ανακοίνωση *Μουσεία και μνημεία της Θεσσαλίας κατά τους σεισμούς 1954-5 βάσει των αρχειακών πηγών*¹⁹. Τέλος στην ημερίδα με θέμα *Η Ιστορία της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και της αρχαιολογικής έρευνας στην Θεσσαλία* (Αθανασάκειο Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου, 17.5.2010) παρουσιάστηκε η ανακοίνωση με θέμα *Ἐκθεσις τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ ἐν Διμηνίῳ Βόλου παναρχαίου τάφου*²⁰ για το «Λαμιόσπιτο», τον

πρώτο θολωτό τάφο που ανεσκάφη από τον Γυμνασιάρχη Ελευθέριο Τριαντ. Κούση στο Διμήνι το 1887.

15. Η μελέτη με θέμα *Ο Γενικός Έφορος Αρχαιοτήτων Λουδοβίκος Ροσς και οι εργασίες εξυγιάνσεως του αρχαιολογικού χώρου της Ακροπόλεως Αθηνών* συνετάχθη με βάση τα στοιχεία που περιέχονται στο Ιστορικό Αρχείο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας από τους αρχαιολόγους Μαρία Πάντου και Martin Kreeb και παρουσιάσθηκε στο Διεθνές Συνέδριο που συνήλθε στην Αθήνα στις 2-3 Οκτωβρίου 2002 με θέμα *Ο Λουδοβίκος Ροσς στην Ελλάδα. 1833-1844*, έχει δε ήδη δημοσιευθεί στα *Πρακτικά* του Συνεδρίου αυτού²¹. Από τους ίδιους αρχαιολόγους συνετάχθη, επίσης με βάση τα στοιχεία του ίδιου αρχείου, μία ευρύτερη μελέτη με θέμα *Το έργο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας 1834-1835. Οι απαρχές της διοικητικής συγκρότησης της Υπηρεσίας και τα πρώτα έργα συντηρήσεως και διαμορφώσεως του αρχαιολογικού χώρου της Ακροπόλεως Αθηνών*, της οποίας – αν και εξητήθη – δεν έχει χρηματοδοτηθεί μέχρι τώρα η έκδοσή της σε βιβλίο.

16. Με τη δημοσίευση των μελετών αυτών και άλλων, των δημοσιευμάτων του καθηγητού Αθαν. Καλπαξή²², του Ακαδημαϊκού Βασ. Χ. Πετράκου στην Αθήνα²³, από διάφορες ξένες αρχαιολογικές σχολές επ' ευκαιρία επετείων κλπ., και τέλος μιας σειράς διατριβών²⁴ από νέους συναδέλφους με ευρεία χρήση διαφόρων αρχειακών πηγών, φωτίζονται διάφορες όψεις της ιστορίας της ελληνικής αρχαιολογίας και συγκροτείται βαθμηδόν το αναγκαίο εκείνο υπόβαθρο, το οποίο θα οδηγήσει περαιτέρω στη σύνθεση μιας τεκμηριωμένης γενικής ιστορίας της ελληνικής αρχαιολογίας.

17. Τον Ιανουάριο 2006 σχετική πρόταση του ΥΠΠΟ εγκρίθηκε από το πρόγραμμα *Κοινωνία της Πληροφορίας* (Γ' ΚΠΣ), Μέτρο 1.3 *Τεκμηρίωση, Αξιοποίηση και Ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού*, και άρχισε η υλοποίηση του έργου *Ψηφιοποίηση και Ψηφιακή Τεκμηρίωση Συλλογών Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού*, προϋπολογισμού 5,5 εκ. ευρώ. Το έργο εχωρίζετο σε επτά (7) υποέργα. Με το υποέργο 1 *Επιστημονική τεκμηρίωση του Ψηφιοποιημένου Υλικού, Ψηφιοποίηση*

Ειδικών Συλλογών και Επιστημονικός Συντονισμός των Ενεργειών Ψηφιοποίησης, το οποίο άρχισε εκτελούμενο με ίδια μέσα της ΔΕΑΜ από τον Μάρτιο του 2006, πλην της στηρίξεως των λοιπών υποέργων, προωθήθηκε η ψηφιοποίηση και του *Ιστορικού Αρχείου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας* που φυλάσσεται στην ΔΕΑΜ, καθώς η δημιουργία ειδικού ψηφιοποιημένου αρχείου των κλοπών – απωλειών πολιτιστικών αγαθών από μουσεία, μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους στη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων. Στα πλαίσια του υποέργου αυτού συγκεντρώθηκαν και ταξινομήθηκαν στοιχεία για την τότε υφισταμένη κατάσταση ως προς την ψηφιοποίηση σε όλες τις μονάδες της Γενικής Διευθύνσεως Αρχαιοτήτων & Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Με την έναρξη του υποέργου αυτού συνεχίστηκε εντατικότερη η ευρετηρίαση του Ιστορικού Αρχείου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και εξυπηρετήθηκαν, με παροχή στοιχείων ή φωτοαντιγράφων, αιτήματα υπηρεσιών του ΥΠΠΟ, μελετητών και πολιτών.

18. Συγχρόνως η περάτωση, με χρηματοδότηση του ειδικού προγράμματος σεισμοπλήκτων Αττικής, του ειδικού κτηρίου – βάσει προδιαγραφών που ετέθησαν από την ΔΕΑΜ – για το Ιστορικό Αρχείο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας στην οδό Ψαρομηλίγγου 22, του οποίου δυστυχώς καθυστέρησε η παράδοση, αν και ολοκληρωμένου ήδη το 2006, και η μεταφορά εκεί ολοκλήρου του πολυτίμου αυτού αρχείου²⁵, άνοιξε μία νέα σελίδα για τη συντήρησή του, αλλά και τη μελέτη του περιεχομένου του.

Β. Το Εθνικό Αρχείο Μνημείων

19. Κατ' αρχάς μία πρώτη διαπίστωση: Τα έργα υποδομής, όπως καλώς λειτουργούντα αρχεία, δεν αποτελούν πρώτη προτεραιότητα του νεοελληνικού κράτους. Η τέως ΔΑΜΔ, μετά από ένα αρχικό πρόγραμμα καταγραφών κτηρίων στην περιοχή της πρωτεύουσας²⁶, δεν είχε να επιδείξει για πολλά χρόνια παρά ατελέσφορες προσπάθειες να πείσει διαδοχικές πολιτικές ηγεσίες περί της σημασίας του έργου που είχε να επιτελέσει και της ανάγκης ενισχύσεώς του.

20. Από του 1993 η κατάσταση φάνηκε να αλλάζει ουσιαστικά. Χάρης στις επελθούσες εν τω μεταξύ τεχνολογικές προόδους, την επιδίωξη συμμετοχής της ΔΑΜΔ σε ανταγωνιστικά προγράμματα έρευνας και τεχνολογίας, από τα οποία και κυρίως χρηματοδοτήθηκε, και μία ρεαλιστική εκτίμηση των δυνατοτήτων της Διευθύνσεως σε ένα περιβάλλον ιεραρχήσεων πολιτικών από το Υπουργείο Πολιτισμού²⁷, όπως το περιγραφέν ανωτέρω, η Διεύθυνση επεχείρησε την υλοποίηση μιας σειράς έργων, μεταξύ των οποίων ορισμένα θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν προκαταρκτικές ενέργειες ενός Εθνικού Αρχείου Μνημείων.

21. Σύμφωνα με το άρθρο 11 του ΠΔ191/2003 στην αρμοδιότητα του *Τμήματος Αρχείου Μνημείων* της ΔΕΑΜ υπάγονται θέματα που αφορούν: α) *Στη συλλογή και αρχαιολογική φύλαξη για επιστημονική μελέτη κάθε στοιχείου, που αφορά σε όλα τα κινητά και ακίνητα μνημεία.* β) *Στην τήρηση διαρκούς καταλόγου αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων και μνημείων, στην ενημέρωση των Υπηρεσιών του Δημοσίου και των άλλων ενδιαφερομένων, στη δημοσίευση του καταλόγου αυτού, καθώς και τον πορίσματος επιθεώρησης της κατάστασής των, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν.3028/2002.* γ) *Στην ηλεκτρονική καταχώρηση και ψηφιοποίηση του αρχείου των μνημείων.* δ) *Στον συντονισμό της ηλεκτρονικής καταγραφής, τεκμηρίωσης, διαχείρισης και ψηφιοποίησης, καθώς και ε) Στην επιστημονική μελέτη όλων των συναφών με τα ανωτέρω θεμάτων».*

Β-Ι. Ο ΔΙΑΡΚΗΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΗΡΥΓΜΕΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

22. Από του 1921 σύμφωνα με την προϊσχύσασα νομοθεσία έχουν δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως χιλιάδες κηρύξεις ή χαρακτηρισμοί ιστορικών διατηρητέων κτηρίων, αρχαιολογικών χώρων, οικοδομημάτων μεταγενεστέρων του 1830 που χρήζουν ειδικής κρατικής προστασίας, τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ιστορικών τόπων. Παραλλήλως από του 1973 άρχισαν να δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως χαρακτηρισμοί παραδοσιακών

οικισμών και διατηρητέων κτηρίων από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Από το 1990 δημοσιεύονται αποφάσεις δημιουργίας ζωνών προστασίας Α΄ και Β΄ στους αρχαιολογικούς χώρους εκτός σχεδίων πόλεως ή ορίων νομίμως υφισταμένων οικισμών.

23. Ετίθετο λοιπόν επιτακτική ανάγκη συλλογής, κατατάξεως και δημοσίευσως των διοικητικών αυτών πράξεων κηρύξεως ή χαρακτηρισμού μνημείων και χώρων και η δημοσίευση ενός καταλόγου που θα είχε τα χαρακτηριστικά της διαρκείας, δηλ. θα παρείχετο η δυνατότης συνεχών ενημερώσεών του. Η Διεύθυνση ανέλαβε την καταγραφή των κηρύξεων το 1993 και εσχεδίασε για τον σκοπό αυτό μία σχεσιακή βάση δεδομένων όπου καταγράφονται οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία της Ελλάδος, η γεωγραφική τους θέση και η ονομασία τους, το πλήρες κείμενο της υπουργικής αποφάσεως, καθώς και η παραπομπή στο Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως, στο οποίο έχει δημοσιευθεί η απόφαση, ενώ αναγράφεται το καθεστώς ιδιοκτησίας και ο φορέας προστασίας. Παράλληλα παρέχεται χάρτης όπου σημειώνεται η θέση του χώρου ή του μνημείου ή και, στις περιπτώσεις όπου αυτές υπάρχουν, συντεταγμένες. Η βάση δεδομένων εμπλουτίζεται διαρκώς με περαιτέρω στοιχεία, όπως π.χ. σχετικά με το είδος και τη χρονολογία των χώρων και των μνημείων, τον τύπο της κηρύξεως, αλλά και τον τύπο της οριοθετήσεως των χώρων. Επιπλέον προβλέπεται η σύνταξη σχετικής βιβλιογραφίας και παρατηρήσεων. Η παραδοσιακή χαρτώα έκδοση του έργου αυτού υπό τον τίτλο *Διαρκής Κατάλογος των κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της Ελλάδος* αριθμεί ήδη 120 τόμους με κινητά φύλλα. Στον Διαρκή Κατάλογο οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία ταξινομούνται κατά τη γεωγραφική τους θέση, τη χρονολογία και την ονομασία τους, ενώ παρέχεται γεωγραφικό και ονομαστικό ευρετήριο. Η ενημέρωση των τόμων είχε συμπληρωθεί μέχρι τέλους Ιουνίου 2002, οπότε εκδόθηκε ο Ν.3028/2002 «για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς εν γένει». Ο νόμος δεν άλλαξε ριζικά το θέμα των κηρύξεων μνημείων και χώρων. Άρα ο *Διαρκής*

Κατάλογος των κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της Ελλάδος δεν χάνει σε τίποτε την αξία του.

24. Από του Ιουνίου 2004 άρχισε η αναμόρφωση και επανασχεδίαση της βάσεως δεδομένων του *Διαρκούς Καταλόγου των κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της Ελλάδος*, προκειμένου ο κατάλογος αυτός να τηρείται και να ενημερώνεται εφεξής σε ηλεκτρονική μόνον μορφή και να είναι προσιτός διά του Διαδικτύου.

25. Με την ευκαιρία αυτή έγινε επανέλεγχος των τόμων των ΦΕΚ και συνεπληρώθησαν ελλείψεις ή παραλείψεις κηρύξεων ή χαρακτηρισμών. Παράλληλως συγκεντρώνεται κανονικώς το νεώτερο σχετικό υλικό (κηρύξεις αρχαιολογικών χώρων και ζωνών προστασίας, χαρακτηρισμοί νεωτέρων μνημείων, κλπ.) που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως δυνάμει του Ν.3028/2002, καθώς και οι (μη δημοσιεύμενες) διαπιστωτικές πράξεις αρχαίων μνημείων, σε ψηφιακή και παραδοσιακή χάρτινη μορφή.

26. Το έργο αυτό, όσον αφορά τη βάση δεδομένων, ευρίσκετο τον Δεκέμβριο 2006 στο τελικό στάδιο εκτελέσεώς του, με την τελική τεχνική επεξεργασία, και εντός του Φεβρουαρίου 2007 ο Διαρκής Κατάλογος κατέστη προσβάσιμος διά του Διαδικτύου²⁸.

Β-ΙΙ. ΔΙΑΡΚΗΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΗΡΥΓΜΕΝΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

27. Η ΔΕΑΜ δημιούργησε μία δεύτερη βάση δεδομένων των κηρυγμένων κινητών πολιτιστικών αγαθών, η οποία στη χαρτώα έκδοση, σε ένα ογκώδη τόμο με δύο μέρη, περιλαμβάνει τα κηρυγμένα κινητά μνημεία, σε αλφαβητική κατάταξη είδους όσα έχουν κηρυχθεί αυτοτελώς και σε γεωγραφική κατάταξη όσα έχουν κηρυχθεί ως εξοπλισμοί συγκεκριμένων κτηρίων και συμπληρώνεται με εκτενή ευρετήρια (είδος μνημείου και γεωγραφική θέση). Από τη νομοθεσία που προστατεύει αυτομάτως τα προ του 1453/1830 χρονολογούμενα κινητά μνημεία, καθίσταται προφανές ότι ο *Διαρκής Κατάλογος των κηρυγμένων κινητών πολιτιστικών αγαθών της*

Ελλάδος περιλαμβάνει κυρίως τα νεώτερα, μεταγενέστερα του 1830, κινητά μνημεία, για τα οποία είναι απαραίτητη η δημοσίευση χαρακτηρισμού, καθώς και τα μεταβυζαντινά όσα πρέπει να χαρακτηρισθούν ως προστατευόμενα, διότι δεν εμπίπτουν σε μία από τις κατηγορίες που προστατεύονται αυτοδικαίως εκ του νόμου. Επειδή επίσης και για τα κηρυγμένα κινητά ισχύει μεταβατική διάταξη του Ν.3028/2002, είναι σαφές ότι ο *Διαρκής Κατάλογος των κηρυγμένων κινητών πολιτιστικών αγαθών της Ελλάδος* δεν χάνει σε τίποτε την αξία του²⁹.

28. Η επόμενη φάση θα πρέπει να ήταν η τοποθέτηση και αυτού του καταλόγου στο Διαδίκτυο. Στον νέο Οργανισμό του ΥΠΠΟ (ΠΔ191/2003) ορίζεται ρητώς η τήρηση των Διαρκών Καταλόγων από το Τμήμα Δημοσιευμάτων της Διευθύνσεως Εθνικού Αρχείου Μνημείων. Επιπλέον στην τωρινή τους μορφή οι βάσεις δεδομένων των κηρύξεων των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων και των κινητών αγαθών μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο για διαχειριστικούς, όσο και για ερευνητικούς σκοπούς. Μπορούν να τροφοδοτήσουν το Εθνικό Αρχείο Μνημείων με δεδομένα, αλλά και να λειτουργήσουν ως ανεξάρτητη πηγή πληροφοριών, παρέχοντας στοιχεία για το Διαδίκτυο.

B-III. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΜΝΗΜΕΙΩΝ «ΠΟΛΕΜΩΝ»

29. Οι εκδόσεις των δύο Διαρκών Καταλόγων μακράν βεβαίως απέχουν του να αποτελούν το Εθνικό Αρχείο Μνημείων της χώρας. Εφόσον το μέγιστο μέρος της πολιτισμικής κληρονομιάς προ του 1830 προστατεύεται αυτοδικαίως εκ του νόμου, είναι προφανές ότι δεν υπήρχε η νομική υποχρέωση τηρήσεως κάποιου καταλόγου των αρχαίων μνημείων και των χώρων, με την εξαίρεση βεβαίως των (συνήθως μη προσιτών) καταλόγων και ευρετηρίων των μουσείων και των αρχαιολογικών συλλογών. Η ανάγκη δημιουργίας ενός Εθνικού Αρχείου Μνημείων καθίστατο για πολλούς λόγους στο τελευταίο τέταρτο του 20ου αι. διαρκώς και επιτακτικότερη,

πέραν της υποχρέωσης που επιβάλλουν στη χώρα οι διάφορες, κυρωμένες με νόμο από αυτήν, διεθνείς συμβάσεις να καταγράψει τα στοιχεία της πολιτισμικής της κληρονομιάς.

30. Η υπερδεκαετής περίοδος 1993 – 2006 μπορούμε να ειπούμε ότι απετέλεσε, δυνάμει ακόμη, την αφετηρία μιας τομής στη διαχείριση των ελληνικών αρχαιολογικών αρχείων, χάρις στην ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και των δικτύων. Η Διεύθυνση ανέλαβε την άνοιξη του 1993 να δημιουργήσει τις υποδομές εκείνες ενός Εθνικού Αρχείου Μνημείων, βασισμένου στις νέες πλέον τεχνολογίες της πληροφορικής, που θα άλλαζε ριζικά τον τρόπο δημιουργίας και κυρίως προσβάσεως στο υπηρεσιακό αρχείο και στην τεκμηρίωση των μνημείων που αυτό περιέχει. Στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΠΕΤ) στο Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) ενεκρίθη η πρόταση ενός ερευνητικού προγράμματος από μία κοινοπραξία ερευνητικών φορέων³⁰, το οποίο την τριετία 1995-7 παρήγαγε το πληροφοριακό σύστημα Εθνικού Αρχείου Μνημείων «ΠΟΛΕΜΩΝ»³¹.

31. Ο *Πολέμων Εὐηγέτου Ἰλιεύς* έζησε στις αρχές του 2ου αι. π.Χ. Μαθητής του στωικού Παναιτίου, καταγόμενος από την Τρωάδα της Μικράς Ασίας, είναι γνωστός από το γεγονός ότι περιηγήθηκε όλους τους σημαντικούς τόπους της ελληνικής αρχαιότητας, καταγράφοντας μνημεία και αντιγράφοντας επιγραφές, εξ ου και το παρωνύμιο «*Στηλοκόπας*».

32. Το σύστημα «ΠΟΛΕΜΩΝ» είναι ένα Μνημειοκεντρικό Σύστημα-Κορμός, το οποίο λειτουργεί σε ανεξαρτήτους σταθμούς που έχουν τη δυνατότητα διασύνδεσης μεταξύ τους σε δίκτυο. Ως μνημειοκεντρικό, το σύστημα αντιμετωπίζει κάθε Μνημείο (είτε είναι όστρακο, είτε είναι ναός) ως ξεχωριστή οντότητα, δίνοντας σε αυτό ένα μοναδικό Αριθμό Μητρώου. Εδώ χρησιμοποιούμε τον όρο *μνημείο*, με την έννοια κάθε προϊόντος ανθρωπίνης δραστηριότητας που σώζεται από το παρελθόν – έτσι, ο όρος αφορά στο σύνολο των ακινήτων και κινητών μνημείων που αποτελούν την πολιτισμική κληρονομιά της Ελλάδος, συμπεριλαμβανομένων μου-

σειακών αντικειμένων, κτηρίων ή και ακόμη ολόκληρων χώρων. Έτσι κάθε μνημείο κατατάσσεται κατά διαχειριστικό είδος (δηλ. ακίνητα, θέσεις, εγκαταστάσεις, συγκροτήματα, οικιστικά σύνολα, χώροι, κινητά, ομάδες κινητών, νομίσματα – μετάλλια – σφραγίσματα – μολυβδόβουλλα, επιγραφές) και τεκμηριώνεται σε μία σειρά δελτίων, τα οποία στην ουσία αναχωνεύουν όλες τις πληροφορίες που υπάρχουν στα παραδοσιακά αρχεία των υπηρεσιών ή στη βιβλιογραφία για το μνημείο αυτό. Αφ' ης στιγμής καταγραφεί ένα μνημείο στο σύστημα, είναι δυνατόν να συσχετίζεται με αυτό, στο διηνεκές, κάθε είδους πληροφορία που θέλουμε να καταγράψουμε, είτε αφορά στην περιγραφή του, είτε σε διοικητικής ή άλλης φύσεως ενέργειες που το αφορούν.

33. Το σύστημα εσχεδιάσθη να καλύψει τις ανάγκες όλων των Μνημείων, ανεξαρτήτως είδους και χρονικής περιόδου, καθώς και όλων των ενεργειών που τα αφορούν, ανεξαρτήτως των Υπηρεσιών που τις εκτελούν. Ως εκ τούτου το εύρος των πληροφοριών που καλείται να καλύψει το σύστημα είναι μεγάλο. Για να είναι εφικτή η καταχώριση και η ανεύρεση των στοιχείων κάθε μνημείου, οι πληροφορίες αυτές έχουν επιμερισθεί σε πλέον των 900 εξειδικευμένων πεδίων, τα οποία είναι οργανωμένα σε ενότητες.

34. Ο «Πολέμων» καλύπτει την κύρια καταγραφή των Μνημείων μαζί με την αποδελτίωση των κάθε είδους Τεκμηρίων και Εγγράφων της διαχειρίσεώς τους και υποστηρίζει τη δυνατότητα συνθέτων αναζητήσεων. Επίσης, παραθέτει απεικονίσεις των Μνημείων και την ένταξή τους σε χάρτη μέσω *Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών* (G.I.S.) και υποστηρίζεται από *Θησαυρό Όρων*. Παρέχει τη δυνατότητα αντλήσεως στατιστικών στοιχείων, τα οποία αφορούν σε σημαντικές παραμέτρους των μνημείων, όπως στον τόπο και τη χρονική περίοδο δημιουργίας τους ή στην έκτασή τους, καθώς και στις ανάγκες επεμβάσεων για λόγους συντηρήσεως ή αναστηλώσεως. Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα να συνδέεται και με άλλα, μη ομοειδή Προγράμματα Πληροφορικής – γενικά ή εξειδικευμένα – Διαχειρίσεως, Τεκμηρίωσης και Μελέτης

των Μνημείων, προκειμένου να αντλήσει στοιχεία από αυτά ή να τα εφοδιάσει με δικά του στοιχεία.

35. Στον σχεδιασμό του ακολουθήθηκε η δομή των Υπηρεσιών Προστασίας των Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού, διαμορφώνοντας έτσι μία Ομοσπονδία Τοπικών Αρχείων Μνημείων, τα οποία λειτουργούν ανεξάρτητα, κατά Σταθμούς, σε κάθε Περιφερειακή Υπηρεσία Προστασίας Μνημείων. Το Εθνικό Αρχείο Μνημείων διαμορφώνεται από το σύνολο των τοπικών βάσεων. Δι' αυτού του τρόπου, παρέχει τη δυνατότητα σε κάθε Περιφερειακή Υπηρεσία να διαχειρίζεται τα στοιχεία για την πρωτοβάθμια Προστασία, Τεκμηρίωση και Μελέτη των Μνημείων της αρμοδιότητάς της. Επίσης επιτρέπει στις κατά τόπους Υπηρεσίες να συνδέονται, και ως ένα βαθμό να επικοινωνούν, με τους υπόλοιπους Τοπικούς Σταθμούς, χρησιμοποιώντας Εσωτερικό Δίκτυο, το οποίο προτείνεται να λειτουργήσει μέσω Ενδοδικτύου του Υπουργείου Πολιτισμού. Τέλος, οι Κεντρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού, οι οποίες θα διαθέτουν τα δικά τους Τοπικά Αρχεία σε ανεξαρτήτους Σταθμούς, μπορούν να επικοινωνούν με τις Περιφερειακές Μονάδες, προκειμένου να ενημερώνουν τα Τοπικά Αρχεία για τις δικές τους ενέργειες σε θέματα Μνημείων, τα οποία χειρίζονται σε δεύτερο βαθμό.

36. Στα πλαίσια της διαχείρισεως των μνημείων, ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει *απλές ή σύνθετες αναζητήσεις μνημείων* με βάση συγκεκριμένα στοιχεία-κριτήρια που ο ίδιος επιλέγει. Τα αποτελέσματα παρέχονται σε μορφή καταλόγου, ενώ, παράλληλα, είναι δυνατή και η αναζήτηση από τη βάση πληροφοριών χάρτου ή και εικόνας. Επίσης, είναι δυνατή και η υποβολή ερωτήσεων αντιστρόφως, δηλαδή από τον χάρτη προς τη βάση των δεδομένων. Τα ερωτήματα μπορούν να απευθύνονται στην τοπική βάση, αλλά και σε μία ή περισσότερες βάσεις που μετέχουν στο δίκτυο. Τόσο οι ερωτήσεις όσο και τα αποτελέσματα των αναζητήσεων μπορούν να αποθηκεύονται και να επαναλαμβάνονται.

37. Τέλος, στο σύστημα υπάρχει και η επιλογή παροχής στατιστικών στοιχείων που αφορούν: τον αριθμό ή και το ποσοστό συμπληρώσεως συγκεκριμένων πεδίων, τα μνημεία σε σχέση με τον τόπο ή και τον χρόνο, ζητήματα διαχειρίσεως, αναγκών και προστασίας των μνημείων, μετρητικά και οικονομικά στοιχεία. Τα αποτελέσματα δίνονται σε μορφή καταλόγου ή στηλών, σε μορφή διαγράμματος ή σε χάρτη.

38. Η προστασία της ακεραιότητας και αυθεντικότητας των δεδομένων και των παρεχομένων από το σύστημα πληροφοριών έχει διασφαλισθεί ιδιαίτερα. Στον «ΠΟΛΕΜΩΝΑ» γίνεται διάκριση κατηγοριών χρηστών, οι οποίοι εξουσιοδοτούνται με συγκεκριμένες δυνατότητες προσπελάσεως. Ο έλεγχος πραγματοποιείται με την είσοδο στο σύστημα, με αποτέλεσμα να απαγορεύεται σε ένα μη εξουσιοδοτημένο χρήστη η ανάγνωση, εισαγωγή, τροποποίηση ή διαγραφή στοιχείων των μνημείων, κατά περίπτωση εξουσιοδοτήσεως. Επιπλέον παράγοντα ασφάλειας αποτελεί το γεγονός ότι όλες οι πληροφορίες που εισάγονται στο σύστημα είναι επώνυμες, δηλαδή είναι υποχρεωτική η αναγραφή των στοιχείων του υπευθύνου εισαγωγής. Τα στοιχεία των υπευθύνων εισαγωγής μπορούν, επίσης, να αποτελούν κριτήριο για τη διενέργεια αναζητήσεως. Ο κάθε εξουσιοδοτημένος χρήστης, ανάλογα με την αρμοδιότητά του, έχει τη δυνατότητα να εντοπίζει ταχύτατα στοιχεία για τα μνημεία που τον ενδιαφέρουν, αλλά και πληροφορίες σχετικά με διοικητικές ενέργειες που έχουν διεκπεραιωθεί από την υπεύθυνη περιφερειακή μονάδα ή κάποια συναρμόδια υπηρεσία ή κεντρική διεύθυνση του ΥΠΠΟ³².

39. Μεγάλο μέρος των αναλύσεων, στις οποίες εβασίσθη το πρόγραμμα αυτό, προέρχεται από την εμπειρία που είχε αποκτηθεί από περιφερειακές υπηρεσίες του ΥΠΠΟ κατά την ανάπτυξη τοπικής εμβέλειας προγραμμάτων και συγκεκριμένα του «*Αρχείου των μνημείων της Κεντρικής Μακεδονίας*» από τις υπηρεσίες του ΥΠΠΟ στη Θεσσαλονίκη (ΙΣΤ΄ ΕΠΚΑ, 9η ΕΒΜΑ και 4ης ΕΝΜ), του προγράμματος «*ΦΕΙΔΙΑΣ*» της Α΄ ΕΠΚΑ, του προγράμματος «*ΔΕΛΤΟΣ*» της ΚΓ΄ ΕΠΚΑ, 13ης

ΕΒΜΑ και 7ης ΕΝΜ και τέλος του προγράμματος «CANDIA» της 13ης ΕΒΜΑ.

40. Μετά την ολοκλήρωση της πιλοτικής φάσεως του προγράμματος, περάσαμε πλέον στη συστηματική εφαρμογή του συστήματος³³. Το πλήρες πρόγραμμα εγκαταστάθηκε αρχικά σε έναν αριθμό Εφορειών Αρχαιοτήτων (περίπου 25), ενώ για τη μαζική εισαγωγή Μνημείων στις Τοπικές Βάσεις, αλλά και την εξοικείωση των χρηστών με τους νέους τρόπους σκέψης, εδόθη η δυνατότης της συμπληρώσεως των βασικών στοιχείων των μνημείων σε εφαρμογή Excel (βλ. κατωτέρω). Παράλληλα προχώρησε η προετοιμασία για μια απλούστερη και πιο ευέλικτη μορφή του «ΠΟΛΕΜΩΝΟΣ», η οποία μπορεί να λειτουργήσει ανεξάρτητα και σε φορητούς υπολογιστές, για χρήση σε χώρους, όπως μια ανασκαφή ή μια αποθήκη.

41. Για την υποστήριξη της λειτουργίας του προγράμματος κατεβλήθη ιδιαίτερη φροντίδα από τη Διεύθυνση με τη σύνταξη *ελληνικών εγχειριδίων χρήσεως*. Σ' αυτά έχει δοθεί προσοχή στα σημεία που πιθανόν παρουσιάζουν δυσκολία για τους επιστήμονες-χρήστες, κυρίως στη συμπλήρωση των στοιχείων, δεδομένης της διαφορετικής προσεγγίσεως που απαιτεί το νέο ηλεκτρονικό περιβάλλον. Παράλληλα ετοιμάστηκε και εκδόθηκε σύμπακτος δίσκος (CD-ROM), στον οποίο παρουσιάζεται αναλυτικά το πρόγραμμα και ο τρόπος λειτουργίας του.

42. Τον Ιανουάριο 2006 σχετική πρόταση του ΥΠΠΟ ενεκρίθη από το πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας» (Γ' ΚΠΣ), Μέτρο 1.3 «Τεκμηρίωση, Αξιοποίηση και Ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού», και άρχισε η υλοποίηση του έργου «Ψηφιοποίηση και Ψηφιακή Τεκμηρίωση Συλλογών Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού», προϋπολογισμού 5,5 εκ. ευρώ. Το έργο χωρίζεται σε επτά (7) υποέργα, από τα οποία το σημαντικότερο ΥΕ2 «Ψηφιοποίηση των συλλογών των κινητών μνημείων του ΥΠΠΟ» (ο διαγωνισμός προκηρύχθηκε τον Αύγουστο 2006), περιλαμβάνει και την από μακρού αναμενόμενη, αλλά μη προωθηθείσα έως τότε από το ΥΠΠΟ εγκα-

τάσταση του δικτύου ηλεκτρονικού Εθνικού Αρχείου Μνημείων («ΠΟΛΕΜΩΝ») σε επιπλέον 65 περιφερειακές μονάδες του ΥΠΠΟ ανά την Επικράτεια και της ψηφιοποίησης της πρώτης κρισίμου μάζας του πολιτισμικού αποθέματος της χώρας, βασικό έργο υποδομής για την Ελλάδα τον 21ο αιώνα³⁴.

B-IV. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

43. Επειδή όμως η πλήρης ανάπτυξη του δικτύου σταθμών εργασίας και βάσεων δεδομένων του «ΠΟΛΕΜΩΝΟΣ» δεν είχε χρηματοδοτηθεί μέχρι του 2005, η Διεύθυνση, μέχρι πλήρους εφαρμογής του συστήματος «ΠΟΛΕΜΩΝ», εξεπόνησε το 2000 ένα εύχρηστο συμπληρωματικό πρόγραμμα *Ηλεκτρονικής Αποδελτιώσεως των Μνημείων* σε εφαρμογή Excel, το οποίο περιλαμβάνει τα ουσιώδη και απαραίτητα στοιχεία μιας πρώτης ηλεκτρονικής καταγραφής των κινητών και ακινητών μνημείων. Με τον τρόπο αυτό οι Εφορείες μπορούσαν να αρχίσουν αμέσως την καταγραφή των μνημείων, η δε Διεύθυνση θα φρόντιζε για τη μεταφορά των στοιχείων της καταγραφής αυτής στις βάσεις δεδομένων του συστήματος Εθνικού Αρχείου Μνημείων «ΠΟΛΕΜΩΝ», ευθύς ως οι σταθμοί εργασίας θα εγκαθίσταντο στις Εφορείες, όπως και έγινε. Προς διευκόλυνση των Εφορειών συντάχθη τόμος - εγχειρίδιο, στο οποίο περιέχονται:

- Η Εισαγωγή στο πρόγραμμα και ο Πίνακας της αρχικής Ηλεκτρονικής Αποδελτιώσεως Μνημείων.
- Το Εγχειρίδιο χρήσεως (Τεύχος 1).
- Το Ευρετήριο κατατάξεως μνημείων κατά διαχειριστικά είδη (Τεύχος 2).
- Index (αλφαβητικός πίνακας) του Ευρετηρίου (Τεύχος 3).

B-V. ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΟΡΩΝ “ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ”

44. Η ΔΕΑΜ ασχολήθηκε επίσης με μια πρώτη κωδικοποίηση και ιεράρχηση της χρησιμοποιούμενης ορολογίας στον τομέα, με στόχο τη διευκόλυνση των συναδέλφων, προκειμέ-

νου να περάσουν από τον συμβατικό τρόπο σκέψης και καταγραφής στο νέο ηλεκτρονικό περιβάλλον. Η ορολογία αυτή θα τροφοδοτήσει το πρόγραμμα *Θησαυρού Όρων* του συστήματος, επιτρέποντας την καθιέρωση κοινής ορολογίας στις υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού, με απώτερο στόχο τη δημιουργία *Εθνικού Θησαυρού Όρων της Πολιτισμικής Κληρονομιάς*.

45. Οι πρώτες εργασίες για τη δημιουργία Εθνικού Θησαυρού Όρων έχουν ήδη ξεκινήσει μέσω του αυτόνομου προγράμματος «*Πολυδεύκης*». Ο Πολυδεύκης ήτο Σοφιστής και Γραμματικός από τη Ναύκρατι της Αιγύπτου. Έζησε κατά τον 2ο αιώνα μ.Χ. και συνέταξε το Λεξικό «*Ονομαστικόν*», το οποίο περιέχει καταλόγους των αττικών ονομάτων κάθε πράγματος.

46. Ο «*Πολυδεύκης*» αποτελεί ένα ιεραρχικά δομημένο ιστό πολλαπλών σχέσεων και αναφορών. Πρόκειται, δηλαδή, για μια οντοκεντρική (object-oriented) βάση που στηρίζεται στο πρόγραμμα TMS (*Thesaurus Management System*) του Ιδρύματος Τεχνολογίας & Έρευνας - Ινστιτούτο Πληροφορικής³⁵, και μπορεί να αλληλοσυσχετισθεί με αντίστοιχους Θησαυρούς Όρων, όπως ο AAT (*Art and Architecture Thesaurus*) του Ιδρύματος Getty, ο «*MERIMÉE*» (του *Inventaire general*) του Γαλλικού Υπουργείου Πολιτισμού, ο θησαυρός της *Royal Commission on the Historic Monuments of England (RCHME)*, και του ICCD (*Istituto Centrale per il Catalogo e la Documentazione*) του Ιταλικού Υπουργείου Πολιτισμού.

47. Το πρόγραμμα στοχεύει στην ουσιαστική υποστήριξη του επιστημονικού έργου των ειδικών υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού στον τομέα της προστασίας της πολιτισμικής κληρονομιάς, αποτελεί δε μια αποθησαύριση όρων που αντλείται από τη διαχρονική μελέτη των ανθρωπίνων δημιουργημάτων. Οι όροι που δομούνται στον «*Πολυδεύκη*» περιλαμβάνουν κατ' αρχάς τα είδη των υπό μελέτη υλικών και πνευματικών δημιουργημάτων, παράλληλα με τα μορφολογικά και τεχνικά τους χαρακτηριστικά. Τα δημιουργήματα

αυτά συνδέονται, μέσω ενός ιστού σχέσεων, με τις διάφορες εκδηλώσεις του ανθρώπινου βίου και πολιτισμού, όπως επίσης και με όποια γεωγραφική και χρονική τους αναφορά. Προς το παρόν οι όροι που έχουν αποθησαυρισθεί αφορούν κυρίως στην προχριστιανική αγγειοπλαστική και γλυπτική, τη χριστιανική τέχνη και στοιχεία της αρχαιοελληνικής και χριστιανικής αρχιτεκτονικής.

48. Οι δυνατότητες προσβάσεως σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων της πολιτισμικής κληρονομιάς, τις οποίες αναπτύσσει μία σειρά συστημάτων τηλεματικής, καθώς και ο αυξανόμενος ρόλος των ψηφιακών βιβλιοθηκών στην έρευνα και την επιστήμη (ήδη και ο επιμελητής του πλέον απομακρυσμένου μικρού μουσείου έχει τη δυνατότητα προσβάσεως/αναζητήσεων στις πλουσιότερες βιβλιοθήκες του κόσμου), δημιουργούν την ανάγκη δημιουργίας μονογλώσσων, αλλά και ιδίως πολυγλώσσων θησαυρών όρων στους τομείς της πολιτισμικής κληρονομιάς. Η συμμετοχή της ΔΕΑΜ σε ερευνητικά προγράμματα, όπως το «*AQUARELLE. Sharing cultural heritage through multimedia telematic*» (1996-8)³⁶ και το «*TERM-IT. Multilingual support for multilingual services*» (1998-9), απεδείκνυε το ενδιαφέρον μας προς την κατεύθυνση αυτή. Το ίδιο απεδείκνυε γενικότερα η συμμετοχή της ΔΑΜΔ στο *Ανθρώπινο Δίκτυο Πολιτισμικής Πληροφορικής* (1999-2001) που λειτούργησε με επικεφαλής το ΙΤΕ-Ινστιτούτο Πληροφορικής και συντονιστή τον καθηγητή Π. Κωνσταντόπουλο³⁷.

49. Το πρόγραμμα «*AQUARELLE*» αφορούσε στον σχεδιασμό συστήματος διασυνδέσεως ετερογενών βάσεων δεδομένων πολιτισμικού περιεχομένου μέσω του Διαδικτύου. Η ΔΑΜΔ προέβη σε όλες τις προβλεπόμενες δοκιμές του συστήματος, διετύπωσε προτάσεις προς τους τεχνικούς εταίρους και παρέδωσε λεπτομερείς εκθέσεις αξιολογήσεων. Κατά την τελική κρίση του έργου από τους κριτές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ανετέθη στη Διεύθυνση η παρουσίαση του προγράμματος από πλευράς χρηστών - πολιτισμικών φορέων (Παρίσι, 14.1.1999).

50. Η δημιουργία ενός μονογλώσσου γενικού ελληνικού θησαυρού όρων της πολιτισμικής κληρονομιάς αποτελεί μέχρι σήμερα desideratum των επιστημόνων του τομέα. Το πρόβλημα δεν είναι μόνον ελληνικό, και σε άλλες χώρες – όπως έδειξε ένα survey που έγινε στα πλαίσια του έργου AQUARELLE – οι περισσότεροι θησαυροί της πολιτισμικής κληρονομιάς είναι θεματικοί. Αυτό όμως δεν είναι ικανοποιητική λύση για τις βάσεις δεδομένων ενός Εθνικού Αρχείου Μνημείων. Στην πράξη η κατασκευή θησαυρού απεδείχθη μακροχρόνια και κοστοβόρα διαδικασία. Εκ των υστέρων θεωρώ ότι απαιτείται συνένωση δυνάμεων και κάποιες προκαταρκτικές ενέργειες, όπως π.χ. η μετάφραση μέρους τουλάχιστον του ΑΑΤ³⁸. Παραλλήλως στη συμπλήρωση πολλών δελτίων του Εθνικού Αρχείου Μνημείων προεκρίθη για πρακτικούς λόγους η παροχή μιας επιπέδου λίστας (flat list) προτιμωμένων όρων, οι οποίοι θα βοηθούσαν τους χρήστες στην ομοιογενή συμπλήρωση.

51. Το πρόγραμμα «*TERM-IT*» ήταν μία μελέτη σκοπιμότητας με στόχο την ανάπτυξη μεθόδων και συστημάτων, τα οποία θα διευκολύνουν την παραγωγή, τη διάδοση και την εκμετάλλευση της πολύγλωσσης ορολογίας πολιτισμικού περιεχομένου. Η Διεύθυνση διετύπωσε προτάσεις και ετοίμασε εκτεταμένες αναφορές για τις ανάγκες των Ελλήνων χρηστών, αλλά η υλοποίηση του κυρίως έργου εκκρεμεί.

52. Ο υπογραφόμενος και η συνάδελφος Αλεξάνδρα Αλεξανδρή παρουσίασαν στο Σεμινάριο «*Territorial information systems for the conservation, preservation and management of Cultural Heritage*», το οποίο διοργανώθηκε στη Νάπολη επί ιταλικής προεδρίας, 23-24 Οκτωβρίου 2003, την ανακοίνωση «*Towards the Creation of a Digital Archaeological Map of Greece: problems, requirements and prospects*». Σ' αυτή προσεπάθησαν να καταγράψουν την όλη προβληματική γύρω από την επιτακτική ανάγκη δημιουργίας ενός ψηφιακού αρχαιολογικού χάρτου της Ελλάδος. Επειδή δεν έχουν εκδοθεί πρακτικά, το κείμενο αυτό ελπίζομε να δημοσιευθεί σε περιοδικό.

Γ. Άλλα ελάσσονα έργα

53. Η Διεύθυνση ανέλαβε και μετέφερε σε ψηφιακή μορφή το πολύτιμο, από πλευράς βιβλιογραφίας, *Αρχείο Ακινήτων Μνημείων της Ελλάδος* που είχε δημιουργήσει ο καθ. Χαράλαμπος Μπούρας στο Σπουδαστήριο Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής του ΕΜΠ. Επίσης άρχισε να μεταφέρει σε ψηφιακή μορφή το αρχείο του LIMC που φυλάσσεται στην *Ελληνική Ένωση για την Σύνταξη του Μυθολογικού Λεξικού (LIMC)*. Συνεργάστηκε ακόμη με το Ίδρυμα του Όρους Σινά σε διάφορα προγράμματα, όπως το «*ΑΝΘΙΒΟΛΟΝ*», το οποίο αφορά στην ηλεκτρονική επεξεργασία αφηγηματικών παραστάσεων έργων τέχνης.

54. Από την ΔΕΑΜ εξεδόθη³⁹ το 2001 ο πρώτος τόμος (*Ά Ελληνική νομοθεσία*) του βιβλίου του υπογραφομένου «*Κωδικοποίηση νομοθεσίας για την πολιτισμική κληρονομιά κατά θέματα*»⁴⁰. Η εργασία αυτή είναι προσιτή σε συνοπτικότερη μορφή και στο Διαδίκτυο⁴¹. Ο δεύτερος τόμος που αναφέρεται στο διεθνές και το κοινοτικό δίκαιο για την πολιτισμική κληρονομιά, με εκτενές παράρτημα ενημερωμένης σχετικής ελληνικής νομοθεσίας, εξεδόθη το 2005.

55. Επίσης το 2003 κυκλοφόρησαν σε αγγλόγλωσσα έκδοση της ΔΕΑΜ τα Πρακτικά του 30ου Συνεδρίου “*CAA 2002 – Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology*“, το οποίο συνήλθε τον Απρίλιο 2002 στο Ηράκλειο Κρήτης με γενικό θέμα «*The Digital Heritage of Archaeology*»⁴².

Δ. Επίλογος

56. Μετά τη θεσμοθέτηση του Εθνικού Αρχείου Μνημείων με το άρθρο 4 του ν.3028/2002, στο οποίο «*καταγράφονται, τεκμηριώνονται και καταχωρούνται*» τα μνημεία, την (ανα)θεσμοθέτηση της Διευθύνσεως Εθνικού Αρχείου Μνημείων με το άρθρο 11 του νέου Οργανισμού του ΥΠΠΟ (ΠΔ191/2003), τη δημιουργία Τμημάτων Τεκμηρίωσης, Καταγραφής και Δημοσίευσης Αρχαίων στις Εφορείες Αρχαιοτήτων και αντιστοίχων Τμημάτων στις Ειδικές Περιφερειακές Υπηρεσίες,

υπάρχει πλέον η νομική βάση και υποχρέωση για να αποκτήσει επί τέλους η χώρα παραδοσιακό, αλλά και ηλεκτρονικό εθνικό αρχείο μνημείων.

57. Τα κείμενα αυτά αποτελούν αναγκαία, αλλά όχι ικανή συνθήκη. Πρέπει να προηγηθεί η στελέχωση των ανωτέρω υπηρεσιών με το αναγκαίο και κατάλληλο προσωπικό, και η λήψη των αναγκαίων πολιτικών αποφάσεων χρηματοδότησεως του έργου αυτού. Το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή έγινε το 2006 με την ένταξη μεγάλου έργου στο πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας» του Γ' ΚΠΣ, υποθέτω – και ελπίζω – επειδή έγινε αντιληπτή η σημασία του έργου για την Ελλάδα του 21ου αι., και όχι λόγω του διαφανέντος προς στιγμήν ναυαγίου του προγράμματος αυτού.

58. Ο γράφων απεχώρησε από την υπηρεσία στα τέλη του 2006 πιστεύοντας (το μέλλον θα δείξει αν δικαίως ή αδικώς), ότι παρά την ελλιπή έως ανύπαρκτη στήριξη από διαδοχικές πολιτικές ηγεσίες, επράχθη στο διάστημα 1993-2006 ό,τι ήταν δυνατόν για να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις εκείνες που θα οδηγήσουν στη δημιουργία ενός συγχρόνου⁴³ Εθνικού Αρχείου Μνημείων. Ό,τι ήταν δυνατόν εννοείται όχι μόνον από τον ίδιο, αλλά και τούς άξιους συνεργάτες του στην Διεύθυνση, στους οποίους και από τη θέση αυτή απευθύνεται ένα μεγάλο ευχαριστώ. Χωρίς τη δική τους παρουσία και την αφοσίωση στο έργο τίποτε ή πολύ λίγα από όσα περιεγράφησαν δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί. Ας ελπίσουμε ότι στο μέλλον, παρά τις δυσοίονες φήμες οργανωτικών συρρικνώσεων της Γενικής Διευθύνσεως Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, θα υπάρξουν οι αναγκαίες εκείνες πολιτικές ιεραρχήσεις και αποφάσεις στους τομείς της στελεχώσεως και των χρηματοδοτήσεων του Υπουργείου, οι οποίες θα επιτρέψουν τη δημιουργία του Εθνικού Αρχείου Μνημείων της Ελλάδος, αναλόγου των από δεκαετιών υφισταμένων δυτικοευρωπαϊκών παραλλήλων⁴⁴.

59. Τα ανωτέρω συνοψίζουν μία πορεία από το 1993 έως το 2006. Τα δε μετά ταύτα, όπως γράφει και ο Ξενοφών κλείνοντας τα *Ελληνικά*, ίσως άλλω μελήσει...

1. Βραχύβια υπήρξε η ετήσια έκδοση *Το έργο του Υπουργείου Πολιτισμού στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς* 1, 1997 [Αθήνα 1998] έως 3, 1999 [Αθήνα 2000], όπου εδημοσιεύθησαν τρεις ετήσιες εκθέσεις της ΔΑΜΔ.

2. Το 1958 η υπηρεσία υπήχθη στο Υπουργείο Προεδρίας της Κυβερνήσεως και μετεφέρθη στα προσκίσματα του Βυζαντινού Μουσείου. Το 1971 υπήχθη στο νεοσύστατο Υπουργείο Πολιτισμού και μετεφέρθη στην Οδό Αριστείδου 12, ενώ το παλαιό αρχείο της στα υπόγεια του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου. Μετά τη μεταστέγαση της ΔΑΜΔ από την Πλατεία Καρύτση στο κτήριο της οδού Αγίων Ασωμάτων 11 (τέλη 1996), το μεγαλύτερο μέρος του αρχείου έχει ήδη μεταφερθεί εκεί, και ήδη μετά την παράδοση του ειδικού αρχειακού κτηρίου στην οδό Ψαρομηλίγγου 22 ολοκληρω. Σημειώνεται ότι δεν έχει παραδοθεί το αρχείο των υπηρεσιών της Αναστηλώσεως.

3. Βλ. <http://www.area-archives.org/area-archives/greece.htm>. Στο δίκτυο AREA είναι αφιερωμένο το τεύχος 110 (Νοε. 2007) του περιοδικού *Les Nouvelles de l'Archéologie* [Dossier: *Archives de l'Archéologie européenne* (AREA), coordonné par Alain Schnapp, Nathan Schlanger, Sonia Lévin Noël Coyer].

4. Βλ. Alexandra Alexandri, Names and emblems: Greek archaeology, regional identities and national narratives at the turn of the 20th century, *Antiquity* vol. 76, No 291 (2002) 191-199.

5. Παρουσιάστηκε στη συνεδρία με θέμα «*Historical perspectives on the material culture of archaeology*» που διοργάνωσε το δίκτυο AREA στα πλαίσια της Ετησίας Συναντήσεως της Ενώσεως Ευρωπαίων Αρχαιολόγων (Θεσσαλονίκη 2002) από την Αλεξάνδρα Αλεξανδρή, «*Casts and Copies: the dissemination of images of antiquity in Greece at the turn of the 20th century*». [Περίληψη εις: http://www.area-archives.org/files/AREA_WWW_Thessaloniki_session_EAA%20session.pdf].

6. Βλ. Nathan Schlanger - Jarl Nordbladh (eds.), *Archives, Ancestors, Practices. Archaeology in the light of its History* (New York – Oxford, Berghahn Books, 2007) [ISBN 978-1-84545-066-3].

7. Είναι μία από τις σπάνιες περιπτώσεις όπου ένα ευρωπαϊκό δίκτυο έχει τέσσερεις επιτυχείς υποψηφιότητες σε ανταγωνιστικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η οποία – προφανώς λόγω της υψηλής ποιότητας των προηγούμενων αποτελεσμάτων – αποφασίζει να το χρηματοδοτήσει για τέταρτη φορά.

8. Βλ. http://www.area-archives.org/files/AREA_Conferences_Prague.pdf.

9. *Networks, Contacts & Competition in the History of Archaeology*, One Day Research Meeting, Durham University, Saturday, 15 July 2006 [βλ. http://www.area-archives.org/files/AREA_Conferences_Durham.pdf].

Η διοργάνωσα Margarita Diaz-Andreu δημοσίευσε το 2008 τη μονογρα-

φία *A World History of Nineteenth-Century Archaeology: Nationalism, Colonialism, and the Past* (Oxford Studies in the History of Archaeology) [ISBN 978-0-19-921717-5] με εκτενή βιβλιογραφία.

10. Βλ. Π. Πάντος, *Η μεταμόρφωση των ερειπίων. Μία διημερίδα στην Πώμη (23-24 Φεβρουαρίου 2007, εις: www.arxaiologia.gr/site/content.php?artid=3209. Έχουν ήδη εκδοθεί τα πρακτικά: Marcello Barbanera (Ed.), *Relitti riletti. Metamorfofi delle rovine e identità culturale* (Torino: Bollati Boringhieri, 2009) [ISBN 978-8833919195].*

11. *Speaking Materials – Sources for the History of Archaeology*, βλ. πρόγραμμα και περιλήψεις εις: http://www.area-archives.org/files/Freiburg_Programme_and_Abstracts.pdf.

12. Βλ. http://www.area-archives.org/files/Biskupin_Symposium.pdf.

13. Στην Αθήνα εξετέθη στο Γαλλικό Ινστιτούτο.

14. Βλ. http://www.area-archives.org/files/E_Wystawa.pdf.

15. Βλ. Κωνσ. Α. Ζάχος (επιμ.), *ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ Β΄. Πρακτικά του Β΄ Διεθνούς Συνεδρίου για τη Νικόπολη (11 – 15 Σεπτεμβρίου 2002)*, Τόμος ΙΙ (Πρέβεζα 2007) 467-476.

16. Π. Πάντος, Αρχαιότητες Ικαρίας 1956-7. Η μαρτυρία των αρχείων, εις: *Η αρχαιολογική σκαπάνη στην Ικαρία. Εβδομήντα χρόνια ανασκαφικής έρευνας και μελλοντικές προοπτικές, Πρακτικά Α΄ Αρχαιολογικού Συνεδρίου Ικαρίας, Αρμενιστής, 1-5 Σεπτεμβρίου 2006* (Αθήνα 2010) 137-144 [ISBN: 978-960-99244-5].

17. Αναδιφώντας τα αρχεία. Η ανασκαφή της Βασιλικής Λουτρών Υπάτης (1936-7), εις: *Υπάτη* 51, Δεκ. 2007, 40-46 [ISSN: 1170-9568].

18. Αναδιφώντας τα αρχεία. Οι ενεπίγραφοι λίθοι της Υπάτης – 1896, εις: *Υπάτη* 53, Δεκ. 2011, 19-20 [ISSN: 1170-9568].

19. Αργυρούλα Δουλγέρη-Ιντζεσίλογλου & Πάντος Πάντος, Μουσεία και μνημεία της Θεσσαλίας κατά τους σεισμούς του 1955-57 βάσει αρχαιολογικών πηγών, εις: *Πόλεις της Μεσογείου μετά τους σεισμούς* (Βόλος 2007) 218-229 [ISBN: 978-960-7764-13-3, Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου, Σειρά: Πρακτικά Εκδηλώσεων Αριθ. 9].

20. Βλ. Π. Πάντος, Φως στα πρώτα άγνωστα στάδια της αρχαιολογικής έρευνας στο Διμήνι, Αφιέρωμα «*Τα εκατό χρόνια της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας Θεσσαλίας*», εις: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ. Εβδομαδιαία έκδοση της εφημερίδας Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ 23.5.2010, σ. 8-9. Στην ίδια ημερίδα: Μαρία Αντωνίου, Η ανακάλυψη των γραπτών στηλών Παγασών. Μαρτυρίες μέσα από το Ιστορικό Αρχείο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

21. Μαίρη Πάντου – Martin Kreeb, Ο Λουβοδικός Ρόσ ως Γενικός Έφορος Αρχαιοτήτων: τα πρώτα χρόνια, εις: Hans Rupprecht Goette & Όλγα Παλαγγιά (επιμ.), *Ludwig Ross und Griechenland / Ludwig Ross και η Ελλάδα, Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου, Αθήνα 2-3 Οκτωβρίου 2002* (Rahden/Westf. 2005) 73 – 83 [ISBN 3-89646-424-8].

22. Βλ. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, Τόμος Ι: *Σαμακά αρχαιολογικά 1850-1914* (1990). Τόμος ΙΙ: *Η ανασκαφή του ναού της Αρτέμιδος* (Κέρ-

κυρα 1911) (1993). Επίσης σειρά άρθρων: “Η Ελλάδα και οι Ξένες σχολές. Η πολιτική ενός νεαρού έθνους με «παλαιό» πολιτισμό”, 150 χρόνια Γαλλικής Σχολής Αθηνών, *Les politiques de l’archéologie* (2000) 9 κε.· Καταστροφές μνημείων, «χάριν συμφερόντων των ζώντων», *Αρχαιολογία* 87, 2003, 50 κε.· Die Vorgeschichte und die Nachwirkungen des Olympia-Vertrags aus griechischer Sicht, *Πρακτικά συνεδρίου Βερολίνου*, υπό έκδ.

23. *Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία. Η ιστορία των 150 χρόνων της 1837-1987* (1987), *Τα 170 χρόνια της Αρχαιολογικής Εταιρείας* (1999), *Η απαρχή της ελληνικής αρχαιολογίας και η ίδρυση της Αρχαιολογικής Εταιρείας* (2004), *Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία 1837-1999* (2009) και *Πρόχειρον Αρχαιολογικόν*. I. Χρονογραφικό, II. Θεματολογικό (2013), καθώς και το παλαιότερο *Δοκίμιο για την Αρχαιολογική Νομοθεσία* (Αθήνα 1982) [Δημοσιεύματα του Αρχαιολογικού Δελτίου αρ. 29].

24. Π.χ. Μαρίνα Δ. Σωφρονίδου, *Η αρχαιολογική είδηση στις εφημερίδες* (2002)· Νίκη Α. Σακκά, *Αρχαιολογικές δραστηριότητες στην Ελλάδα (1928-1940): πολιτικές και ιδεολογικές διαστάσεις*. Βλ. ακόμη συνέδρια, όπως *Αρχαιότητα, Αρχαιολογία και Ελληνικότητα στην Ελλάδα του εικοστού αιώνα* (Αθήνα – Μουσείο Μπενάκη Πειραιώς, 10-12 Ιανουαρίου 2007) ή σειρά διαλέξεων από τον Σύλλογο Φίλων του Ιστορικού Αρχείου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας [βλ. <http://www.archaiologia.gr/blog/2014/02/24/>].

25. Τα εγκαινία έγιναν στις 17 Δεκεμβρίου 2008 με την έκθεση «... ανέφερα εγγράφως».

26. Η ψηφιοποίηση του αρχιτεκτονικός σημαντικού αυτού αρχείου, το οποίο διεσώθη κατά την πλημμύριση του υπογείου της ΔΕΑΜ από τα έργα του Μητροπολιτικού Σιδηροδρόμου, έχει προκηρυχθεί προσφάτως. Βλ. Ανακοίνωση για τον Διεθνή Ανοικτό Διαγωνισμό «*Η Ελλάδα της δεκαετίας του 1970 σε ασπρόμαυρο φόντο: ψηφιοποίηση φωτογραφικής συλλογής νεότερων κτηρίων ελληνικών πόλεων της Διεύθυνσης Εθνικού Αρχείου Μνημείων και Πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης και διάθεσης του σχετικού αρχειακού υλικού*», [<http://nam.culture.gr/portal/page/portal/deam/announcements/08052014>].

27. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της μεταφοράς ποσού 2 διαδραχμών που είχε προβλεφθεί στο Β΄ ΚΠΣ για το έργο υποδομής της ανάπτυξης του Εθνικού Αρχείου Μνημείων, μετά την ολοκλήρωση του συστήματος «ΠΟΛΕΜΩΝ», στη «*Θεσσαλονίκη – Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 1997*», οργανισμό που εκκαθαρίζεται μέχρι σήμερα (!) (βλ. *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* 11.5.2014).

28. Βλ. <http://listedmonuments.culture.gr>.

29. Βλ. Π. Πάντος, Διαρκής κατάλογος των κηρυγμένων κινητών πολιτιστικών αγαθών”. Μία έκδοση της Διεύθυνσης Αρχείου Μνημείων και Δημοσιευμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού, εις: *CORPUS* 50, Ιούνιος 2003, σ. 90-93.

30. Ως πρόγραμμα ο «ΠΟΛΕΜΩΝ» ανεπτύχθη στα πλαίσια του ΕΠΕΤ II αρ. 669 από κοινοπραξία, στην οποία μετείχαν 7 εταιρείες: το Ίδρυμα Τεχνολογίας & Έρευνας - Ινστιτούτο Πληροφορικής, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης -Τμήμα Τοπογράφων, το Εθνικό Μετσόβιο

Πολυτεχνείο - Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών, το Υπουργείο Πολιτισμού - ΔΑΜΔ, το Μουσείο Μπενάκη, η Intrasoft A.E., η Έπιλον Software A.E.

31. Ο «ΠΟΛΕΜΩΝ» παρουσιάστηκε σε διάφορα συνέδρια και fora: Βλ. inter alia [α] C. Bekiari - P. Pantos, “POLEMON”: A project to computerize the Monuments records of the Greek Ministry of Culture, εις: *Proceedings The Archaeological Heritage: Inventory and Documentation Standards in Europe* (Rewley House, University of Oxford 20 – 22 Sept. 1995) [Council of Europe, “Cultural Heritage” series] [βλ. <http://www.ics.forth.gr/isl/publications/paperlink/Polemon.pdf>]· [β] C. Bekiari, D. Calomirakis, P. Constantopoulos & P. Pantos, Polemon: a project to computerize the monuments records of the Greek Ministry of Culture, εις: *Our Fragile Heritage. Documenting the Past for the Future*. Edited by Henrik Jarl Hansen & Gillian Quine. The National Museum of Denmark 1999 [ISBN 87-89364-03-1], 139 – 145· [γ] Π. Πάντος, «Εθνικό Αρχείο Μνημείων της Ελλάδος και το Πληροφορικό Σύστημα “Πολέμων”», εις: International Conference “Byzantine Monuments and World heritage” (Thessaloniki, 26.5-01.6.2001), *Proceedings, Δελτίον Ευρωπαϊκού Κέντρου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων* 3(2002)279-286· [δ] P. Pantos, Towards a National Archive of Monuments. The Projects of the Directorate of the Archive of Monuments and Publications of the Hellenic Ministry of Culture, εις: *Workshop on the Digitization of Cultural Content* (Corfu 27-28.06.2003) 109-124 [Hellenic Ministry of Culture – Greek Presidency of the European Union 2003 και High Performance Information Systems Laboratory, University of Patras].

32. Για το θέμα της ψηφιακής επιμέλειας σχετική είναι η ανακοίνωση των Αλεξάνδρας Αλεξανδρή – Έφης Πατσιαζή – Ειρήνης Σταματάκη, *Reweaving the Cultural Web: Towards the formulation of a Digital Curation Strategy for the National Archive of Monuments of Greece*, στο Συνέδριο του ICOM/CIDOC (Αθήνα 2008), βλ. http://network.icom.museum/fileadmin/user_upload/minisites/cidoc/ConferencePapers/2008/48_abstract.pdf.

33. Για τις σχετικές εμπειρίες και προοπτικές, βλ. Demetrios Kalomirakis, Alexandra Alexandri and the Archive of Monuments R&D Group, *Deploying the POLEMON System for the National Monuments Record of Greece: Experience and Outlook*, εις: Martin Doerr and Apostolos Sarris (eds.), *CAA 2002. The Digital Heritage of Archaeology. Computer applications and Quantitative Methods in Archaeology, Proceedings of the 30th Conference, Heraklion, Crete, April 2002* (Athens 2003) 341-347 [Archive of Monuments and Publications – Hellenic Ministry of Culture, ISBN 960-214-086-0]. Επίσης την (ανέκδοτη) ανακοίνωση, Π. Πάντος, «ΠΟΛΕΜΩΝ. Εμπειρίες από την ανάπτυξη ενός πληροφορικού συστήματος Εθνικού Αρχείου Μνημείων στην Ελλάδα», εις: Ημερίδα «Τεκμηρίωση και επιμέλεια πολιτισμικών πληροφοριών: Από την Θεωρία στην Πράξη», Μουσείο Μπενάκη 13 Σεπτ. 2008.

34. Από τον προϋπολογισμό του έργου αυτού χρηματοδοτήθηκε και η δημιουργία του ιστοτόπου της ΔΕΑΜ, βλ. <http://nam.culture.gr>.

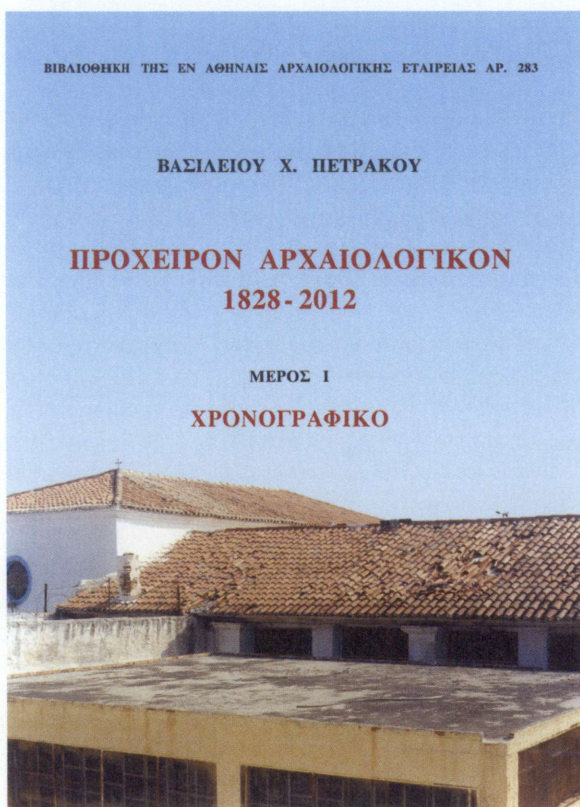
35. Βλ. http://www.ics.forth.gr/isl/index_main.php?l=g&c=243.
36. Βλ. <http://www.ercim.eu/activity/projects/aquarelle.html> και http://www.ics.forth.gr/isl/index_main.php?prj=ISL&l=g&projectStatus=&projectType=&mode=projectDetails&id=299.
37. Βλ. http://www.ics.forth.gr/isl/index_main.php?prj=ISL&l=e&projectStatus=&projectType=&mode=projectDetails&id=307 και <http://www.ics.forth.gr/CULTUREnet>.
38. Κάτι αντίστοιχο έγινε από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης με τη μετάφραση του βιβλιοθηκονομικού συστήματος Dewey.
39. Βλ. Π. Πάντος, Το εκδοτικό έργο του Εθνικού Αρχείου Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού, εις: *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου «Η υπάρχουσα κατάσταση των επιστημονικών δημοσιεύσεων στον τομέα της αρχαιολογίας, των τεχνών και των λαϊκών παραδόσεων», Αθήνα 20-22 Φεβρουαρίου 2004* (Αθήνα 2004) 25-30 [Έκδοσις περιοδικού *Αρχαιολογία & Τέχνες*, ISBN: 960-370-060-6].
40. Βλ. Π. Πάντος, *Κωδικοποίηση νομοθεσίας για την πολιτισμική κληρονομιά κατά θέματα. Α' Ελληνική νομοθεσία*. Μία νέα έκδοση του Υπουργείου Πολιτισμού, εις: *CORPUS* 32, Νοέμβριος 2001, σ. 93.
41. Βλ. <http://www.yppo.gr/5/g5210.jsp>.
42. Martin Doerr and Apostolos Sarris (eds.), *CAA 2002. The Digital Heritage of Archaeology. Computer applications and Quantitative Methods in Archaeology, Proceedings of the 30th Conference, Heraklion, Crete, April 2002* (Athens 2003) [Archive of Monuments and Publications – Hellenic Ministry of Culture, ISBN 960-214-086-0].
43. Π. Πάντος, Το Εθνικό Αρχείο Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού, εις: *Η αρχαιολογία στην Ελλάδα. Οι μεγαλύτερες αρχαιολογικές ανακαλύψεις του 20ου αιώνα στην Ελλάδα και οι θησαυροί των ελληνικών μουσείων* (Αθήνα 2002) σ. 290 [Έκδοση του περιοδικού *CORPUS*. Σειρά: Ιστορία των πολιτισμών 2] [ISBN 960-87242-6-0].
44. Βλ. Π. Πάντος, Εθνικά Αρχεία Μνημείων σε ευρωπαϊκές χώρες, *Επιμορφωτική Ημερίδα CARARE, Αμφιθέατρο Βυζαντινού & Χριστιανικού Μουσείου* (Αθήνα, 30 Ιανουαρίου 2013) [http://nam.culture.gr/images/deam/docs/10_dnam_carare_pp.pdf].

ΠΑΝΤΟΣ Α. ΠΑΝΤΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

**ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ
1828 - 2012**

Τόμος Ι. Μέρος Πρώτο Χρονογραφικό
Τόμος ΙΙ. Μέρος Δεύτερο Θεματολογικό

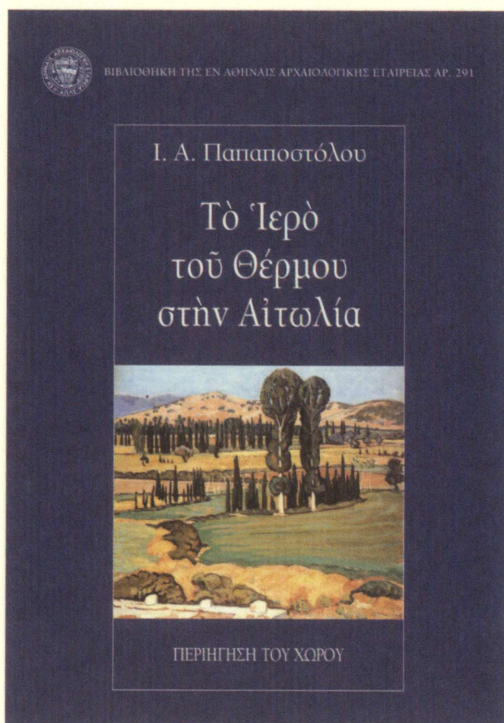
Σελίδες 740 + 314

Σχήμα 17×24 εκ.

Διατίθεται στην 'Αρχαιολογική Έταιρεία, Πανεπιστημίου 22, 'Αθήνα 106 72,
τηλ. +30210 3647585 • Fax +30210 3644996 • bookstore@archetai.gr • www.archetai.gr
'Αποστέλλεται επίσης επί αντικαταβολή, κατόπιν παραγγελίας.

Ι. Α. ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

**Τὸ Ἱερὸ
τοῦ Θέρμου
στὴν Αἰτωλία**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΑΙΤΩΛΙΑ
ΘΕΡΜΟΣ. ΟΙ ΕΠΟΧΕΣ – ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ –
Η ΛΑΤΡΕΙΑ
ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΟ ΙΕΡΟ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ. ΕΠΙΛΟΓΗ
ΜΕΛΕΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ
ΠΕΡΙ ΘΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΑΙΤΩΛΙΑΣ
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

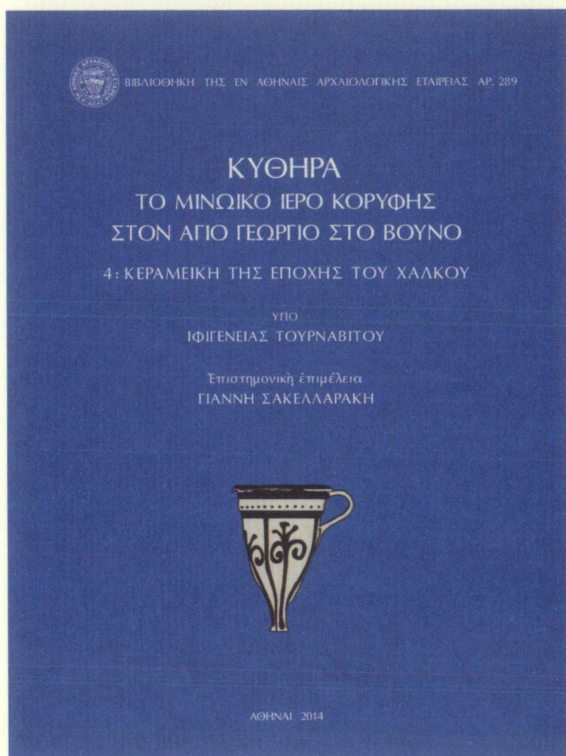
Σχήμα 15×21 εκ. Σελ. 256 καὶ 145 ἔγχρ. εἰκόνες

Διατίθεται σὴν Ἀρχαιολογικῇ Ἐταιρείᾳ, Πανεπιστημίου 22, Ἀθήνα 106 72,
τηλ. +30210 3647585 • Fax +30210 3644996 • bookstore@archetai.gr • www.archetai.gr
Ἀποστέλλεται ἐπίσης ἐπὶ ἀντικαταβολῇ, κατόπιν παραγγελίας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ ΤΟΥΡΝΑΒΙΤΟΥ

ΚΥΘΗΡΑ

ΤΟ ΜΙΝΩΙΚΟ ΙΕΡΟ ΚΟΡΥΦΗΣ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΓΕΩΡΓΙΟ ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ 4. ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΑΚΗ
ΑΔΩΝΙΔΟΣ ΚΥΡΟΥ, "Ένα απρόσμενο εύρημα
ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ
2. ΠΗΛΟΙ
3. ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΟ ΚΟΡΥΦΗΣ
4. ΜΙΝΩΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
5. ΥΜ/ΥΕ ΙΙΑ-Β ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ

6. ΑΓΓΕΙΑ ΜΕ ΕΙΚΟΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ
7. ΕΠΙΛΟΓΟΣ
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ. ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ
ΧΑΡΤΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ
ΠΙΝΑΚΕΣ

Σχήμα 21×28 εκ. Σελ. κ´ + 664, με πίνακες και σχέδια

Διατίθεται στήν 'Αρχαιολογική 'Εταιρεία, Πανεπιστημίου 22, 'Αθήνα 106 72,
τηλ. +30210 3647585 • Fax +30210 3644996 • bookstore@archetai.gr • www.archetai.gr
'Αποστέλλεται επίσης επί αντικαταβολή, κατόπιν παραγγελίας.